

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI

**İKİ BOYUTLU TASARIMLARIN ÖĞRETİLMESİNDE ATIK
MALZEME KULLANMANIN ÖĞRENCİLERİN SANATSAL
GELİŞİMLERİNE KATKILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mehmet YÜCEL
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DİYARBAKIR / 2018

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI

**İKİ BOYUTLU TASARIMLARIN ÖĞRETİLMESİNDE ATIK
MALZEME KULLANMANIN ÖĞRENCİLERİN SANATSAL
GELİŞİMLERİNE KATKILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

HAZIRLAYAN

Mehmet YÜCEL

Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek Lisans Unvanı Verilmesi

İçin Kabul Edilen Tezdir.

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ

DİYARBAKIR – 2018

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Muddürlüğüne;

Bu çalışmamız jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Ana Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi
bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.25.12/2018

JÜRİ BAŞKANI: Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ

Danışman : Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ

Üye : Prof. Dr. İrfan YILDIZ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Emine TEKER

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. İlhami BULUT

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Mehmet YÜCEL

....../.../2018

ÖNSÖZ

İnsanın var olmasıyla birlikte ortaya çıkmış olan sanat, insanlığın var olduğu sürece de insanın hayatını sürdürmesini sağlayan hava, su ve toprak gibi onun hayatını renklendiren ve anlamlı kılan temel gereksinimlerden biridir. Bu bağlamda bireyi hayata hazırlama süreci içerisinde sanat eğitiminin çok önemli bir rolünün olduğunu söylemek mümkündür.

Her bilimsel alanda olduğu gibi sanat eğitiminde de modern çağın gereksinimlerine cevap verecek yeniliklerin olması gerektiği bilinmektedir. Bu amaçla sanat eğitiminin çağın ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi ve yeniliklerin eğitime dâhil edilmesi düşünüldüğünde, atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması gerektiği zorunluluk haline gelmiştir. Bilinçsiz tüketim sonucunda ortaya çıkan atıkların yeniden değerlendirilmesi, çevre duyarlılığının kazandırılması, kas gelişimi, duygusal gelişim ve özgün bir eser üretebilme becerilerinin kazandırılmasında belki de en önemli unsurlardan birisi atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması olduğu söylenebilir. Atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması çocuğa; sanatsal üretim sürecinde becerilerini uygulayabilme, parça-bütün ilişkisi kurabilme, sorumluluk alma, grup halinde çalışabilme ve özgüven duygusu kazanabilme gibi yeterliliklerin kazandırılmasında önemli bir rol oynadığı ileri sürülebilir.

Bu araştırma, görsel sanatlar dersinde iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde atık malzemelerin öğrencilerinin sanatsal gelişimine hangi katkılarının olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır.

Araştırma süresince bilgi birikimleri ve engin deneyimlerinden yararlandığım danışmanım sayın Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ'a, araştırmada kullandığım ölçeklerin geliştirilmesinde yardımlarını gördüğüm sayın Doç. Dr. İlhami BULUT ve Arş. Gör. Dr. Zakir ELÇİÇEK'e teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca araştırmanın uygulanmasında desteklerini esirgemeyen Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu yöneticilerine ve uygulama etkinliklerine katılan 7. sınıf öğrencilerine de teşekkür ediyorum.

Önsöz	i
İçindekiler	ii
Özet.....	vii
Abstract	viii
Tablolar Listesi.....	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı	3
Alt Amaçlar.....	3
Araştırmanın Önemi	4
Varsayımlar	5
Sınırlılıklar	5
Tanımlar.....	5

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim	7
2.2. Sanat	8

2.3. Sanat Eğitimi	9
2.4. Sanat Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği	10
2.5. Sanat Eğitiminin Amaçları	11
2.6. Görsel Sanat Eğitiminde Öğretim Yöntemleri	13
2.6.1. Anlatım Yöntemi	13
2.6.2. Soru – Cevap Yöntemi	14
2.6.3. Gösteri Yöntemi.....	14
2.6.4. Gezi gözlem yöntemi	14
2.6.5. Yaratıcı drama Yöntemi	14
2.6.6. Tartışma Yöntemi	15
2.6.7. Bireysel çalışma yöntemi	15
2.6.8.Çok Alanlı Sanat Eğitimi.....	15

BÖLÜM III

ATIK NESNELERİN SANAT ESERİNDE KULLANIMINDA TARİHSEL SÜREÇ

3.1. Atık Nesne	17
3.2. Atık Nesne ve Sanat ilişkisi.....	17
3.3.Atık Nesnelerin Sanat Eğitiminde Kullanımı	25
3.4. Atık Nesnelerle Sanatsal Çalışmalarda Kullanılan Teknikler	
3.4.1. Kolaj	26
3.4.2. Dekolaj.....	28

3.4.3. Dekopaj	29
3.4.4. Asamblaj	29
3.5. Konuyla İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar ve Sonuçları.....	31

BÖLÜM IV

YÖNTEM

4.1. Araştırma Modeli	35
4.2. Evren ve Örneklem	36
4.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	38
4.3.1. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi.....	38
4.3.2. Öğrenci Gözlem Formu	41
4.3.3. Öğrenci Görüşme Formu.....	42
4.3.4. Başarı Değerlendirme Ölçeği	42
4.3.5. Deney Grubu Ders Planının Hazırlanması ve Uygulanması.....	43
4.3.6. Kontrol Grubunda Dersin İşlenişi	45
4.4. Verilerin Toplanması	46
4.4.1. Nitel Verilerin Toplanması Ve Analizi	47
4.4.2. Nicel Verilerin Toplanması Ve Analizi.....	49

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUMLAR

5.1. Nicel Bulgular ve Yorumlar	51
---------------------------------------	----

5.1.1. Deney Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutumları	
Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	51
5.1.2. Kontrol Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutum Öntest-Sontest	
Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	53
5.1.3. Deney Ve Kontrol Grubunun Öntest Sonuçlarına İlişkin	
Bulgular ve Yorumlar	54
5.1.4. Deney Ve Kontrol Grubunun Sontest Sonuçlarına İlişkin	
Bulgular ve Yorumlar	54
5.1.5. Verilerin Cinsiyete Göre Anlamli Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	
ve Yorumlar	55
5.1.6. Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerine	
Yönelik Bulgular ve Yorumlar	57
5.1.7. Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre Anlamli Farklılık	
Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	58
5.1.8 Deney Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeğine	
Yönelik Bulgular ve Yorumlar	60
5.1.9. Kontrol Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeğine	
Yönelik Bulgular ve Yorumlar	62
5.1.10. Grupların Başarı Ortalamalarına Yönelik Bulgular ve Yorumlar	63
5.2. Nitel Bulgular ve Yorumlar	64
5.2.1. Deney Grubu Öğrenci Gözlem Formlarına İlişkin	
Bulgular ve Yorumlar	64
5.2.2 Deney Grubu Öğrenci Görüşleri Formuna İlişkin	
Bulgular ve Yorumlar	66
5.2.3. Öğrencilerle Yüz yüze Yapılan Görüşme Tutanak Sonuçları	67

BÖLÜM VI

SONUÇ ve ÖNERİLER.....	70
6.1. Sonuçlar.....	71
6.2.Öneriler	72
 KAYNAKLAR.....	 74
EKLER.....	78
ÖZGEÇMİŞ	88

ÖZET

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda okutulan Görsel Sanatlar dersinde beklenen amaçların gerçekleştirilebilmesi için geleneksel öğretim yöntemlerinin dışında araştırmaya dayalı ve yeni öğretim metotlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bilindiği gibi bu dersin öğretim programında öğretilmesi planlanan öğrenme alanları arasında iki boyutlu sanatsal biçimlendirme çalışmalarının yanında üç boyutlu sanatsal biçimlendirme çalışmalarına da yer verilmektedir.

Son yıllarda atık malzemelerin geri dönüşümüne yönelik birçok proje geliştirilmektedir. Geri dönüşüm işlemleri bağlamında kimi sanatçılar tarafından sanatsal formlara dönüştürülen atık malzemeler kullanılarak yapılan tasarımlar ile hem sanat alanında yenilikler yaratılmakta hem de atık malzemelerle topluma tüketim çılgınlığının sonuçları ve atıkların doğaya verdiği zararın boyutları vurgulanmaya çalışılmaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı; Ortaokul 7. sınıf düzeyinde verilen Görsel Sanatlar dersinde atık malzemeler kullanılarak yapılacak tasarımların öğrencilerin sanatsal gelişimlerine ve çalışmalarının niteliğine ne tür katkı sağladığını belirlemek, dersteki başarı ile derse karşı tutumlarına etkisini ölçmektir. Araştırma deneysel desenlerden öntest-sontest kontrol gruplu desen modeliyle yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Şanlıurfa ili, örneklemi Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu'nda öğrenim gören toplam 54 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılı, bahar döneminde yürütülmüştür.

Çalışma için hazırlanan veri toplama araçları; derse yönelik başarı ve tutumu ölçmek için öntest-sontest, atık malzemelerin kullanımına yönelik öğrenci görüşleri ve gözlem formlarıdır. Çalışmalarında atık malzemeleri kullanan deney grubu ile geleneksel yöntemleri kullanan kontrol grubu öğrencilerinin derse karşı tutumlarını ölçmek amacıyla uygulanan sontest puan ortalamaları arasındaki farkın deney grubu lehine anlamlı olduğu saptanmıştır.

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan başarı değerlendirme ölçekleri incelendiğinde deney grubunun başarı ortalaması kontrol grubunun ortalamasına oranla yüksek olduğu gözlenmiştir. Özellikle çalışmayı belirlenen sürede tamamlama, uygulamada isteklilik alt başlıklarına dair değerler kontrol grubunun sonuçlarına göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, uygun ortam ve malzeme sağlanması, görsel sanatlar öğretmenlerine de yeterli eğitimler verilmesi halinde atık malzemeler kullanarak iki boyutlu tasarımların öğrencilere öğretilmesiyle sanatsal gelişimlerine katkıda bulunulacağı anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sanat, Sanat Eğitimi, Atık Nesne, Kolaj, Dekolaj

ABSTRACT

We need new teaching methods based on research other than the traditional teaching methods for realizing the objectives expected in the Visual Arts in schools that are affiliated with the Ministry of National Education. As it is known, there are three-dimensional artistic formatting activities as well as those with two-dimensional ones among the teaching areas which are planned to be thought in the curriculum of this course.

Several projects have been developed for recycling of waste material in the recent years. Some artists create innovations in the artistic field with the designs that they do with waste materials transformed into artistic forms via recycling and they also seek to emphasize the repercussions of the consumerism to the public and the damages the wastes did to nature with waste materials.

The main objective of this research is to identify the contributions of the designs to be done with using waste materials in Visual Arts in the seventh grade in a Secondary School to the students' artistic development and the nature of their study and to assess their effects on their achievement in and attitudes toward the course. The research utilizes pre-test and post-test control group pattern among the experimental patterns. The research population is the province of Şanlıurfa and research sample is the 54 students studying in Hacı Abdurrahman Özdemir secondary school. The research was conducted in 2017-2018 academic year.

We have used Pre-test and Post-test to assess the Achievement in and Attitude towards the course and Student Opinions and Observation Forms as a data collection tools. We have observed that there is a favorable difference for the experimental group between the Post-test score averages applied to assess the students' attitude towards the course in the control group using traditional methods and experimental group using waste materials.

Upon analyzing the achievement assessment scales which are applied to Experiment and Control groups, we observed that the achievement average of the Experiment Group is higher than that of Control Group. We have observed that the values especially in completing the study in a given period of time and willingness in applying have been considerably higher than the Control Group results. In conclusion, we have understood that we can contribute to the artistic developments of the students by teaching them two-dimensional designs by using waste materials through providing the appropriate environment and material and sufficient trainings to the visual art teachers.

Keywords: Art, Art Education, Waste Material, Collage, Decollag

TABLolar LİSTESİ

Tablolar	Sayfa
Tablo -1. Deneklerin Grup ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı	37
Tablo -2. Ölçeğin Geçerlik ve Güvenirliği Faktör Analizi Sonuçları	40
Tablo -3. Shapiro-Wilks Testi Sonuçları	50
Tablo -4. Deney Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutumlarına İlişkin t-Testi Sonuçları	52
Tablo -5. Kontrol Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutumlarına İlişkin t-Testi Sonuçları	53
Tablo -6. Deney Ve Kontrol Grubunun Öntest Sonuçlarına İlişkin, İlişkili Örneklem t-Testi Sonuçları	54
Tablo -7. Deney ve Kontrol Grubunun Sontest Sonuçlarına İlişkin, İlişkili Örneklem t-Testi Sonuçları	55
Tablo -8. Cinsiyete İlişkin, Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları	56
Tablo -9. Cinsiyete İlişkin, Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	56
Tablo-10. Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Yönelik Standart Sapması Ve Ortalaması	57
Tablo-11. Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Yönelik Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları	58
Tablo-12. Deney Grubu Başarı Değerlendirme Formu Ortalaması	60
Tablo-13. Kontrol Grubu Başarı Değerlendirme Sonuçları	62
Tablo -14. Gruplara Göre Başarı Düzeyleri Ortalamaları Sonuçları	63

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Arp, Tzara'nın Portresi, (1916)Karışık Teknik ve Kolaj	21
Resim 2. Antoni Berni, Juanito Flüt Çalarken(1973) Karışık Teknik ve Kolaj.....	22
Resim 3. Alberto Burri (1953) Karışık Teknik ve Kolaj 130x150cm.....	23
Resim 4. Richard Hamilton (1956) Günümüzün Evlerini Bu Denli Farklı ve Çekici Yapan Nedir? Kağıt üzerine kolaj 26x24,8 cm.....	24
Resim 5. Lütfü Günay, (1984) Tuvalin Arka yüzü, 100 x 81cm.....	25
Resim 6. Braque, Oyun Kağıtları ile Natürmort, karışık teknik (1913).....	29
Resim 7. Picasso (1912) Bambu Sandalyeli Natürmort.....	30
Resim 8. Burhan Doğançay, karışık teknik.....	31
Resim 9. Kurt Schwitters (1919) Merz 1,	32
Resim 10. Kurt Schwitters (1919) Merzbild.....	32
Resim 11. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	92
Resim 12. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	92
Resim 13. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	93
Resim 14. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	93
Resim 15. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	94
Resim 16. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	94
Resim 17. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	95
Resim 18. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	95
Resim 19. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	96
Resim 20. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	96
Resim 21. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	97
Resim 22: Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	97
Resim 23. Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar.....	98
Resim 24. Uygulama izin belgesi.....	99

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, alt amaçlar, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Sanat insanın varoluşuyla birlikte ortaya çıkmış, insanlığın var olduğu sürece de devam edecek olan insana özgü bir eylemdir. Çünkü insan varoluşsal anlamda yaratıcı bir zihinle doğmuştur ve sürekli yeni bir şeyler oluşturma, üretme kaygısı içerisinde. Bu süreç içerisinde hem sanat eğitimi hem de sanat öğretimi giderek önem kazanmaya başlamış ve bu alanda araştırmacılar tarafından sayısız araştırmalar yapılmıştır. Aile ile başlayan çevre ile etkileşimler sonucu devam eden sanatsal deneyimlerin bireylerin temel eğitimi ile estetik bir yapıya dönüştüğü ifade edilebilir. Bu süreç bireyin hayatı boyunca etkili olan bir alan olarak önemini hissettirir.

Sanat eğitiminin birçok amacı vardır.

Artut'a göre (2009) sanat eğitiminin özünde bireyin ruhunun yüceltilmesi, özgürleştirilmesi, ruhsal gereksinimlerin giderilmesi, çevreye duyarlı bir toplum yaratılması vardır.

Alakuş ve Merçin'e göre ise(2009) sanat eğitimi bireylere kendilerini ifade etmesi, estetik yargı ve bakış açısının oluşturmaları, başkalarını anlayabilmesi, sanat ve sanatçıya değer vermesi, yaratıcı fikirlere teşvik etmesi, problemlere karşı da özgün çözüm önerileri geliştirmesini sağlar.

Buradan yola çıkarak sanat eğitiminin, bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik bir düşünceye sevk etmek, çevresindeki problemlere özgün çözüm önerileri geliştirebilmesi açısından da gerekli olduğu söylenebilir.

Görsel sanatlar öğretiminde kullanılabilecek pek çok yöntem vardır.

Artut (2009) Görsel Sanatlar öğretimi ile ilgili olduğu düşünülen yöntemlere ilişkin bazı yöntemler sunmuştur. Bunlar şu şekilde sıralanabilir.

1. Basitten karmaşığa gitme (Kolaydan zora) ilkesi
2. soru, cevap ve tartışma yöntemi.
3. müzik, seslerden yararlanma.
4. Kopya yapma yöntemi ve modelden bakarak çalışma.
5. Bellek eğitimi.
6. Araştırma, inceleme, yorumlama ve uygulama yöntemi.
7. Yaratıcı Drama’ dan yararlanma.
8. Proje Hazırlayıp sunma yöntemi.
9. Demonstrasyon (gösterip yaptırma, örnekleme)

Görsel Sanatlar Eğitimi, görsel iletişim, görsel biçimlendirme, kültürel miras, sanat eleştirisi ve estetik öğrenme alanlarını kapsamaktadır. Bu öğrenme alanları çocuğun sanatsal ve bireysel gelişiminde önemli rol oynar. Talim ve terbiye kurulu tarafından hazırlanan öğretim programında yer alan öğrenme alanlarının amaçları ekler bölümünde yer almaktadır.

Görsel sanatlar eğitiminde hedeflenen amaçlarına ulaşılabilmesi için geleneksel öğretim yöntemlerinin dışında araştırmaya dayalı yeni öğretim metotlarının olması gerektiği bir zorunluluktur.

Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan problemlerden biri öğretim yöntemlerinde geleneksel öğretim yöntemlerinin tercih edilmesi, geleneksel boyama araçlarının kullanılmasıdır. Öğrencilerin sanatsal becerisinin gelişimine katkısı olmayan öğretim yöntemlerinin kullanılmasının sonucunda öğrencilerin derse olan ilgisi azalmakta ve görsel sanatlar dersinin gerekliliği yönünde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

MEB (2016) Görsel Sanatlar dersi müfredat programı amaçları arasında yer alan kazanımlarda sanat eğitiminde çeşitli araç gereci kullanabilme ve farklı tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdire bilme açısından geleneksel yöntemlerin dışında yeni yöntemlerin kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

Son yıllarda atık malzemelerin geri dönüşümü konusunda pek çok proje geliştirilmekte ve sanat eğitimi alanında kullanımı yönünde araştırmalar yapılmaktadır. 20. Yy.'dan başlayarak sanatçılar atık malzemeleri sanatsal çalışmalara dönüştürerek sanat alanında yeniliklere imza atılmalarının yanı sıra tüketim çılgınlığının sonucu olarak ortaya çıkan atıkların çevre ve doğa üzerindeki etkilerini de vurgulanmaya çalışmışlardır. Görsel sanatlar dersi müfredat programından da anlaşılacağı üzere görsel sanatlar eğitiminde öğrencinin derse ilgisini artırıcı, özgün, yaratıcılığı geliştiren, sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmalarını sağlayan, çağı takip eden öğretim yöntemlerinin uygulanması gerektiği bir zorunluluktur.

Alan yazın incelendiğinde de sanat eğitimiyle ilgili birçok araştırmanın yapıldığı, ancak; atık malzemelerin öğrencilerin sanatsal gelişimine katkılarıyla ilgili herhangi bir araştırmanın yapılmadığı görülmüştür. Bu denli önemli bir konunun araştırmalarda yer almamasının bir eksiklik olduğu düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Görsel Sanatlar dersinde, iki boyutlu tasarımların uygulamalarında Atık malzemelerin öğrencilerin sanatsal gelişimlerine hangi katkıları sunduğunu belirlemektir. 20. yüzyılın başlarından itibaren doğrudan sanat yapıtında kullanılmaya başlanan atık nesnelerin neler olduğunu ve nasıl ele alındığını, sanat akımları ve sanatçılar dâhilinde nasıl kullanıldığı hakkında araştırmalar yapılarak, hangi atık malzemelerin iki boyutlu sanatsal çalışmalarda kullanılabileceğini saptamaktır. Kullanılan atık malzemelerin öğrencilerin derse tutumlarını hangi yönde etkilediği, çalışmalarına hangi katkıları sağladığı, öğrencilerin sanatsal gelişimleri ve sanatsal düşüncelerine hangi katkılarının olduğu elde edilecek bulgularla saptanmaya çalışmaktır.

1.3. Alt Amaçlar

- 1.Çalışmalarında atık malzemeleri geleneksel malzemelerle birlikte kullanan deney grubunun çalışmaları ile geleneksel yöntemleri kullanan öğrencilerin çalışmalarındaki başarı düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Çalışmalarında atık malzemelerden yararlanan deney grubu ve geleneksel biçimlendirme araçlarını kullanan kontrol grubu öğrencileri arasında sanatsal gelişimleri konusunda anlamlı bir fark var mıdır?
3. Çalışmalarında atık malzemelerden yararlanan deney grubu öğrencileri ve kontrol grubu öğrencilerinin derse karşı tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney grubu öğrencilerinin araştırma öncesi ve araştırma sonrası derse karşı tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. deney grubu kız öğrencileri ile deney grubu erkek öğrencileri arasındaki başarı düzeylerinde bir fark var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Sanat eğitimi nitelikli insan yetiştirilmesi açısından eğitimin önemli alanlarından birisidir. Bu bağlamda okul öncesinden başlayarak her bireye sanat eğitiminin verilmesi önemlidir. Sanat eğitimi bireylerin zamanla değişen koşullara uyum sağlaması açısından da önemlidir. Bireylerin gelişimine çok yönlü katkı sunan sanat eğitimi uygulama alanlarının çoğaltılması, uygulama yöntemleri bakımından zenginleştirilmesi, çocuğun sanatsal açıdan gelişimine katkı sağlamasının yanı sıra sanat eğitime de katkı sağlayacağı söylenebilir. Sanat konu, uygulama malzemesi, kullanılan teknik ve üslup bakımından sınırları olmayan bir alandır. Çeşitli boyalar, tutkal, taş, kumaş, metal, ip gibi her türlü malzemeyi uygulama esnasında birlikte kullanarak görsel bir düzen oluşturmak mümkündür. Özellikle 20. Yy.'dan itibaren atık malzemelerin sanat yapıtında kullanılmaya başlanması ve aşırı tüketim sonucu atıkların doğaya verdiği zararın etkilerinin çocuklara kazandırılmaya çalışılması öneminden yola çıkarak da, atık malzemelerin sanatsal formlara dönüştürülmesi de görsel sanat eğitiminde kullanılabilecek yöntemlerden birisidir. Sınırsız bir çalışma alanı ve sınırsız hayal gücü olan bireyleri

uygulama çalışmaları esnasında sınırlandırmak, bireyleri tek tipleştirerek belli kalıplar içerisine girmesine neden olur. Dolayısıyla Görsel Sanatlar eğitiminde uygulama tekniklerinin zenginleştirilmesi derse olan ilgiyi arttırmanın yanı sıra sanat eğitime yönelik araştırmalara da katkı sunabilir. Bu bağlamda bu araştırmanın önemli olduğu söylenebilir.

1.5. Varsayımlar

1. Araştırmada kullanılacak tutum ölçekleri ve gözlem formlarının geçerliliği için uzman kanısı yeterlidir.
2. Deney grubunun evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
3. Araştırmada kullanılacak deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öğrenme düzeyleri birbirine yakındır.
4. Deney ve kontrol grubunun eğitim ortamı birbirine denktir.
5. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sosyoekonomik ve kültürel düzeyleri birbirine yakındır.

1. 6. Sınırlılıklar

Araştırma; Şanlıurfa ili, Karaköprü ilçesi, Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu, 7. Sınıf öğrencilerinden seçilecek 1 deney grubu, 1 kontrol grubu olmak üzere toplam 54 öğrenciyi kapsamaktadır. 7. Sınıf Görsel Sanatlar dersi, Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras, Sanat Eleştirisi ve Estetik öğrenme alanlarında yer alan ilgili kazanımları ve iki boyutlu tasarımlarla sınırlıdır. Araştırmanın uygulama süreci 6 haftalık bir süreyi kapsamaktadır.

1.7. Tanımlar

Eğitim: Bireylerin kendi yaşantısı yoluyla olumlu yönde istenilen davranışları meydana getirme sürecidir.

Sanat: Bireyin duygu, düşünce, izlenim ve hayallerini çeşitli ifade biçimlerini kullanarak etkili, özgün, güzel, kendine özgü bir yaratıcılıkla ifade etme çabası olarak tanımlanabilir.

Atık nesne: Üretim sürecinden başlayıp tüketim aşamasına kadar geçen süreçte kullanılmayan kısımların tümü atık olarak tanımlanabilir.

Kolaj: Yapıştırma resim olarak da bilinmektedir. Bireyin elinde mevcut olan her türlü basılı, yazılı, çizili ya da fotorafik olan kağıt, kumaş, ahşap veya metal gibi malzemeleri bir yüzey üzerinde bir araya getirerek oluşturduğu kompozisyon olarak tanımlanabilir.

Dekolaj: Kağıt malzeme üzerinde bulunan resim, yazı ya da Fotografik görsellerin farklı bir yüzey üzerine yapıştırılıp tekrar sökülmesi veya sıyrılması ile yapılan geri kalan kısımların ise boya ya da farklı bir malzeme ile tamamlanması yöntemiyle yapılan sanat eseri oluşturma tekniğidir.

Dekopaj: Hazır atık nesnenin yüzeye monte edilerek yüzeye yapıştırılıp boya ile müdahalelerle tamamlanması ile yapılan bir tekniktir. Bu teknik Dekolajdan farklı olarak üç boyutlu sanatsal işlerde sıklıkla kullanılmaktadır.

Sanat eğitimi: Bireylerin estetik algılarını geliştirmeyi ve sanat konusunda bilinçlenme süreci olarak tanımlanabilir.

BÖLÜM II.

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim

Eğitimi sözlük anlamı olarak tanımlanacak olursa, bireylerin davranışlarının planlı bir şekilde olumlu yönde geliştirme süreci olduğunu söylemek mümkündür. Eğitim süreci içerisinde olan her birey kendi hazır bulunuşluk düzeyi ölçüsünde bir değişime uğrar. Bu süreçte olan değişim bireyin edindiği bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir.

Özsoy (2007) eğitimi bir toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlıklar seviyesine ulaşma yollarından en önemli araçlardan birisi olduğunu ifade etmiştir. Eğitim insana yapılan uzun vadeli bir yatırımdır. Bireyin yaratıcılık ve yeteneklerini ortaya çıkarması, geliştirmesi, kendini ifade etmesinin sağlanmasının en önemli yolunun eğitimle olabileceğini vurgulamıştır. Bu boyutuyla eğitim öğrenilenlerin hayata uygulanması süreci olarak ifade edilebilir.

Başar (2004) eğitimi şu cümlelerle ifade etmiştir. Bireylerin öğrenim düzeylerinin göstergesi aldıkları diplomalardır. Eğitim düzeylerinin göstergesi ise davranışlarıdır. Yemeklerden sonra diş fırçalamak, trafiği aksatmamak için yolun sağından yürümek gerektiğini bilen ama bu davranışları yapmayan bireylerin öğrenmiş ama eğitilememiş bireyler olduğunu söyleyebilir.

Eğitimle ilgili kaynaklar da göz önüne alınarak genel bir ifadeyle bireyin süreç içerisinde kazandığı bilgi, beceri, tutum ve toplumsal değerlerin bir bütün halinde gelişmesi eğitim olarak tanımlanabilir. İçinde bulunduğumuz çağın eğitimden beklentisi, bilgilendirmenin yanı sıra bireyin yaşayarak öğrenme, hemen hemen her konuda yeterli duruma gelme ve öğrenmeyi öğretme de amaçlarından birisidir. Sahip olduğu bilgi ve donanımını kullanarak yeni öğrenmeler için tek başlarına üretebilme ve geliştirebilme yeterliliğini kazandırmak da çağımızın eğitim amaçları arasında yer almaktadır. Eğitim ve bilginin önemsendiği toplumlarda bireyler bilgiyi elde etme yollarını, bilgiyi sınıflandırmayı, üretmeyi, paylaşabilmeyi ve birlikte yaşayabilmeyi öğrenmek zorundadır.

Atalay (1996) günümüz teknolojisini zorlanmadan ve işine yarayacak bir biçimde kullanabilen yaratıcı, girişimci, üretken, yeniliklere açık olan bireylerin bilgi çağının başarılı insanları olacağını belirtmiştir. Bu yeterliliklere sahip olan bireylerin

yetiştirilmesinde eğitimciler ve eğitim sisteminin sorumluluğu olduğunu belirtmiştir.

2.2. Sanat

İnsanlar yaşamının hemen hemen her döneminde farkında olarak ya da olmayarak sanatla ilişki halinde olmuşlardır. Günlük yaşamlarının her anında doğrudan ya da dolaylı olarak bir sanatsal ürün ile karşılaşır. Okudukları bir gazete üzerindeki grafik tasarım ürünü, ya da bir iş yerinin tabelası, marketlerde gördüğümüz bir ürünün üzerindeki görseller, bir otelde asılı olan bir tablo, tiyatrodan izlenen bir oyun, evimizin konsepti ile bütünleşen bir vazo, dinlenen her hangi bir müzik bu durumu gösteren örnekler olarak sıralanabilir. Verilmiş olan bu örnekler sanatın bireyin yaşamının bir parçası olduğunu ve onu çevreleyen tüm ortamlarda var olduğunu göstermektedir.

Türk Dil Kurumu'nun (2001) sözlüğünde sanatın tanımı şu şekilde yapılmıştır. Bir duygunun, bir tasarımın, üstün yaratıcılık ya da bir topluluğun anlayış ve beğeni ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatımlardır.

Çağlar boyunca sanat kavramının kesin tanımı yapılmamasına rağmen, aşağıdaki örnekler verilebilir:

- Hegel'de sanatı, ruhun madde içindeki görünümü olarak değerlendirmiştir (Kavuran, 2003).
- Gombrich (1986) sanat denen bir kavramın olmadığını, sadece bunu icra eden sanatçıların olduğunu savunmuştur. İlk çağlarda yaşamış olan insanlar avladıkları hayvanların kanıyla veya toprak boyalarla mağara duvarlarına resimler yapmışlardır. Günümüzde de hazır boyalar kullanılıp çeşitli yüzeyler üzerine resimler yapan insanlar var. Ancak Gombrich insanların her dönemde yapmış oldukları bu ürünleri sanat olarak değerlendirmekte de sakınca görmemiştir
- Aksoy (2010) sanatın güzel bir uğraş olduğunu söylemiştir. Kendi içerisinde bir bütünlüğü ve tutarlı olan şey çirkin, acı verici, iğrendirici bile olsa estetik açıdan güzeldir. Çünkü güzelliğin göreceli bir kavram olduğunu ifade etmiştir
- Özsoy'a (2003) göre sanat bir anlatım biçimidir. Sanat nesilleri birbirine bağlayan bu doğrultuda uygarlıkların devamını sağlayan en önemli etkenlerden birisidir. Aynı zamanda toplumsal bir eleştiridir. Sanat sürekliliği sağlama işlevini kuşaklar arasında bilgiyi taşıyarak ve eğitici rolü ile donatarak yapmaktadır.

- Buyurgan ve Mercin (2005) sanatı tanımlarken bireyin duyguları ve ruhunu maddeye dönüştürerek özgürleşmesi olarak tanımlamışlardır. Onlara göre sanat, bireye hem özgünlük kazandırır hem de içinde bulunduğu toplumla ortak bir paydada buluşmasını sağlar.
- Shiner (2004) e göre çağlar boyu birçok yönüyle değişen sanatı sübjektif bir kavram olarak değerlendirmiştir. Bu düşünce 19. Yy. sonlarından itibaren sanat ve zanaat kavramlarının birbirlerinden ayrılmasını gündeme getirmiştir. Bu bağlamda sanatın hemen hemen her dönemde toplumun ve siyasi yönetimlerin düşünce yapısına göre veya teknolojik ilerlemelere göre bir gelişim ve değişim gösterdiğini söylemek mümkündür.

Sanat; konu, malzeme, yöntem ve teknik, üslup bakımından sınırları olmayan bir çalışma alanıdır. Bu alanda, boyama malzemeleri dışında, kâğıt, ahşap, kumaş, kil, taş, plastik malzeme gibi her türlü araç gereci bir araya getirerek sanat ürünü oluşturmak mümkündür. bir çok farklı tekniği bir arada kullanarak çeşitli sanatsal çalışmalar yapılabilir. Sınırları olmayan bir alanda öğrencileri malzeme, teknik ya da konu olarak sınırlandırmak öğrencilerin hayal gücünü ve becerilerini sınırlandırmakla eş değerdir. Örneğin bir resim çalışmasında belli bir ebat dayatmak ya da öğrenme hızlarını dikkate almadan sınırlı bir teslim etme süresi belirlemek, öğrencinin yatkınlığını düşünmeden malzeme sınırlaması getirmek becerilerini dikkate almadan çalışma alanı belirlemek öğrencilerin sanata bakış açıları ve derse olan tutumlarına olumsuz etkiler getirebilir. Ayrıca öğrencileri görsel sanatlar dersinden soğuta bileceği gibi, etkili ürünler ortaya çıkmasına engelleyebilir. Bu bağlamda sanatın sınırsız imkânlarla sahip olduğu ifade edilebilir.

2.3. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi bireylerin estetik algılarını geliştirmeyi hedefleyen eğitimin önemli süreçlerinden birisi olarak tanımlanabilir. Sanat eğitimi yoluyla bireylerin doğru görmeyi, duymayı, dokunmayı, algılayıp onu biçimlendirmeyi öğrendiği söylenebilir. Bu nedenle sanat eğitiminin her kademedeki birey için gerekli olduğu söylenebilir.

Kırıçoğlu (2005) sanat eğitimini eğitim ile sanatın farklı boyut, konum ve ağırlıkta bir araya geldiği alan olarak tanımlamaktadır. Çevre ile ilk tanışma, görme, algılama,

adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi daha sonra sanat ürününden tat alma ve üretme olarak gelişir. Eğitim ortamı olan okulda da sanatsal bilgi ve deneyim bireylere sanat eğitimi yoluyla kazandırılır. Bu eğitim ile sanat, sanat ürünü, sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetik gibi bilgilerin kazandırıldığını ifade etmiştir. Tabii ki sanat eğitimi yalnızca okullarda gösterilen resim ve müzik derslerinden ibaret değildir. Sanat eğitimi, genel olarak sanatın tüm disiplinlerini kapsayan, sanat, sanatçı, sanat eseri, yaratıcılık, estetik kavramlarını barındıran geniş bir alanı içermektedir. Dar anlamda ise eğitim öğretimin yapıldığı kurumlarda bu alana ait dersleri tanımlar. Görsel sanatlar eğitimi geniş bir alan olan sanat eğitiminin bir kısmını oluşturmaktadır. Görsel sanatlar eğitiminin içerisinde resim, heykel, grafik tasarım, endüstriyel tasarım, moda tasarımı ve fotoğraf gibi disiplinleri kapsamaktadır. Bu disiplinlerin tamamıyla ilgili olarak okul öncesinden başlayıp, yükseköğretime kadar olan kuramsal ve uygulamaların olduğu eğitim ve öğretimin tümü görsel sanat eğitimi içerisinde yer almaktadır. Hiç kimse bir sanat eğitimi almadan, estetik ve pratik ön hazırlığı olmadan ne sanatsal üretimler yapabilir, ne de sanata ilgi duyabilir. Bir başka deyişle, sanat eğitimi almamış bir kimse, içinde yaşadığı toplumun kültür varlıklarından, sanat yapıtlarından ve doğal güzelliklerinden tat alamaz. Toplumun kültürel gelişmesine nitelikli ürünler vererek katkıda bulunamaz. Bu bağlamda sanat eğitiminin sanatsal değerler, bireysel, kültürel, toplumsal ve tarihsel değerlerin sorgulanmasında önemli bir rolünün olduğu söylenebilir.

San'a (2003) göre 20. Yy.'dan itibaren bir kavram haline gelen sanat eğitimi, sanatın tüm disiplinlerini ve biçimlerini içine alan okul ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimidir. Sanat eğitimiyle bireylerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri gelişmekle birlikte, özgüven, başarabilme, takım halinde çalışma yönünün gelişimine de olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

2.4. Sanat Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği

Her insanın yaratıcılık seviyesi birbirinden farklı olmakla birlikte bu yaratıcılığın dışa yansıtması da aynı olanaklar içerisinde olmayabilir. Bu nedenle sanat eğitiminin, sadece yetenekli öğrencilere yönelik bir eğitim olarak düşünülmemelidir. Eğer sanat eğitiminin sadece yetenekli öğrenciler için olduğu düşünülürse yeteneği olmadığı düşünülen çocukların, bireysel gelişimleri eksik olacağı gibi sanatın sağlayacağı olumlu

katkılarından mahrum kalacakları bir gerçektir. Çünkü; ister çocuk isterse genç ya da yetişkin bir birey olsun bakmak yerine görmeyi, duymak yerine işitmeyi, dokunduğunu hissetmeyi, sorgulamayı ve algılamayı sanat eğitimiyle öğrenir.

Bir İngiliz sanat tarihçisi olan Herbert Read “Sanat Yoluyla Eğitim” isimli kitabında:

“İnsanın kişilik gelişimi ve içsel uyumu için sanat eğitiminin önemini vurgular ve sanat eğitiminin en ideal eğitim biçimi olduğunu ifade eder” (Read, akt. Özsoy,2003).

Özsoy (2003)’a göre Görsel Sanatlar eğitimi, bireylerin çocukluklarından başlayarak kültürel açıdan yetiştirmekle birlikte, akıl yürütmeyi, hayal kurmayı ve bireyin becerisini doğru bir şekilde geliştirir. Ayrıca algılama ve düşüncenin çok çeşitli yollarını ve temellerini öğretmesi açısından da yararlıdır.

Sanat eğitimi her ülkede olduğu gibi ülkemizde de vazgeçilmez bir yeri vardır. Ancak toplumumuzda pek çok birey tarafından gerekli olmadığı kanısı vardır. Oysaki görsel sanatlar eğitimi bireye nesnelerin nasıl görüldüğünü anlamasında, düzenin ve uyumun nasıl oluşabileceğini, beğenilerini, düşüncelerini, duygularını ve algılarını nasıl ortaya koyabileceğini sağlamasında kararlar vermesine imkân sağlar.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2016 yılında hazırlamış olduğu Görsel Sanatlar Dersi müfredat programında da belirtildiği gibi; Görsel sanatlar eğitimi, kişinin kendini ifade edebilme yetisini kazanabilmesi, estetik bilince sahip olması gibi olumlu edinimler sağladığından her yaş düzeyindeki bireyler için bir gereksinimdir. Bireyin kendisinin yanı sıra toplumlar açısından da yararlar sağlar.

Özsoy (2003)’ a göre sanat ve görsel sanat eğitimi her yaş grubunda olan bireyler için gereklidir. İnsanlar sosyal ilişkilerini, çevresindeki insanlarla işbirliği ve yardımlaşma içerisinde olmayı, en uygun olanı seçme ve doğru ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp ondan tat almayı, üretmeyi sanat eğitimi yoluyla edinebilir.

Eisner (2002) sanat eğitiminin toplumdaki her bireye yaratıcı, üretici, zevk sahibi olmayı, sanat konusunda bilgi sahibi ve duyarlı olmayı sağladığından dolayı önemli ve gerekli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca sanat eğitimi yoluyla bireyin zekâ gelişiminin ve problemleri çözme becerisinin artmasına da katkı sunduğunu ifade etmiştir.

2.5. Sanat Eğitiminin Amaçları

20. Yy. da sanat eğitiminde bireye önem verilmesi, yaparak öğrenme, aktif öğrenme... gibi geliştirilen yeni eğitim yöntemlerinin genel anlamda eğitim sistemini etkilediği görülmektedir. Sanat eğitiminin amaçlarının mesleki teknik bilgi vermekten ziyade bireyin kişilik eğitimine kaydığı, modern insanın eksiklerini düzeltmede yaratıcı, özgün ve duygu yanlarının ortaya çıkarılmasının öncelikli amaçlar olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemde ortaya çıkan sanat eğitimi anlayışlarında psikolojik nitelikler ortaya çıkar. Sadece el ve göz koordinasyonundan ibaret olmayan eğitim; yaratıcılık, hayal ve bellek gibi pek çok beyinsel yetinin de geliştirilmesini amaçlar. Konrad Lange, Carl Götze, A. Licthwark gibi eğitimciler, sanat eğitimi konusunda önemli kuramlar geliştirmişlerdir. Bu konuda toplumsal sorunlara çözüm getirecek amaçlar saptamışlardır.

Sanat eğitiminin amacı teknik bilgi vermekten öte bireyin estetik beğenisini, yaratıcılığını geliştiren, bireysel duyarlılığı ortaya çıkaran bir eğitim olması gerektiği söylenebilir. Bir başka deyişle sanat eğitimi sadece resim yapma yeteneğini kazandırmak değil zihinsel pek çok yetinin eğitilmesidir.

Toplumcu kaygılar güden Lichtwark; bireylerin sanatsal zevklerinin yükseltilmesiyle, sanatın ve sanat ürünlerinin daha iyi anlaşılacağını belirtir.

Sanatsal duyarlılığın en ham şeklinin çocukta olduğunu ileri süren Lanbehn; çocuktaki bu sanatsal duyarlılığın yitirilmemesi için özgür bir ortamda bireysel uygulamalarla yapılan, yaratıcı bir eğitimin olması gerektiğini savunur.

San'a (1983) göre genel eğitim reformu, kültürel çöküş ve insanın kendine yabancılaşması olgusuna karşı önlemler hareketidir. Eğitim reformu içerisinde güzel sanatlar, edebiyat, yaratıcı etkinlikler ile estetik zevkin geliştirilmesi gibi etkinlikler dâhil edilebilir.

Türkkan (2008) Görsel Sanatlar Dersinin çocuklara güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazandırmasının yanı sıra sanatsal yaratıcılıklarını geliştirdiğini, sanat yoluyla kendilerini ifade etme becerisi kazandıklarını ifade etmiştir. Bu kazanımlar bireyin çevresini güzelleştirmesi ve estetik kişilik kazanmasına da katkı sağlar.

Kırışlıoğlu (1991) sanat eğitimi bireye düşüncelerini özgürce anlatma olanağı sağlar. Çünkü Sanat eğitimin amaçlarını belirleyen çocuk ve çocuğun gereksinimleridir.

Yaratıcı davranışların geliştirilmesindeki etken eğitim ve eğitimin gereksinimleridir. Dengeli birey veya toplum oluşturulmasında toplumsal gereksinimler amaç belirlemede önemli bir rol oynar.

Bu bilgiler ışığında görsel sanat eğitiminin amaçlarının yaratıcılık, estetik ve sanatsal duyarlılık üzerine planlanması gerektiğini söyleyebiliriz. Ülkemizde de M.E.B., Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan görsel sanatlar dersi öğretim programında da bazı amaçlar belirlenmiştir. Belirlenen amaçlar ekler bölümünde yer almaktadır.

Genel olarak görsel sanat eğitiminin amaçları eğitimin içerisinde yer alan bireylerde algıla, gözlem yapma, araştırma, düşünme, üretme ve değerlendirme gibi becerileri kazandırmasının yer aldığı söylenebilir. Ayrıca bireyin duyuşsal ve düşünsel süreçlerini çalıştırarak deneyim kazanmasını ve seçici bir tavır edinmesini sağlamak olduğu ifade edilebilir.

2.6. Görsel Sanat Eğitiminde Öğretim Yöntemleri

Sanat eğitiminde amaçlanan hedeflere ulaşılabilmek için, öğrenen odaklı, çeşitli yöntem, teknik ve yaklaşımların olduğu amaç ve hedefler doğrultusunda birbirleri ile ilişkili biçimde kullanıldığı uygun şartlar oluşturulabilmelidir. Bu konu ile ilgili plan ve uygulamalarında hangi yöntem olursa olsun öğrencilerin yaşı, algılama ve öğrenme hızları, genel gelişim seviyeleri, becerileri ve çevresel faktörlerin dikkate alındığı bir yaklaşım temel alınmalıdır. Görsel sanatlar eğitimi tek tip araç ve gerece dayalı bir eğitim değildir. Sanatsal uygulamalarda sadece kalem veya boyama malzemeleri ile de olağanüstü çalışmalar ortaya çıkabilir. Fakat sadece boya ve kâğıt kullanılması öğrencilerin

gelişimi açısından yeterli olmayabilir. Öğrencilerin farklı çalışmalar sergileyebilmesi, yaratıcılıklarını farklı şekilde dışa vurması için araç-gereç çeşitliliği önemlidir.

Gerçekleştirilen birbirinden ilginç ve farklı uygulama çalışmalar, uygulama sırasında kullanılacak çeşitli malzemelerin sağlayacağı olanaklar çocukların bu derse karşı tutumları üzerinde olumlu katkılar sunabilir. Uygulama sırasında hazır atık durumundaki kağıt, kumaş, ip gibi malzemelerin yanı sıra kazımlar da çocuğun sanata olan ilgisine olumlu katkılara sunacaktır.

Yolcu (2004) uzun yıllardır sanat eğitiminde farklı öğretim yöntemlerinin denendiğini ifade etmiştir. Kopyadan yararlanma, bellek eğitimi, müzik ve seslerden yararlanma, gösterip yaptırma, anlatma, soru cevap gibi yöntemler vardır.

Sanat eğitiminde kullanılan yöntemler şu şekilde sıralanabilir.

2.6.1. Anlatım Yöntemi

Genel öğretim yöntemlerinden birisidir. Anlatım yöntemi her hangi bir konunun öğretici tarafından uygun öğretim materyalleri ve örneklerle öğrenciyi bilgilendirmesi olarak tanımlanabilir. En sık kullanılan öğretim yöntemlerinden birisidir.

2.6.2. Soru – Cevap Yöntemi

Bu yöntem öğretmenin düzenlediği ya da ders kaynaklarında hazırda bulunan sorulardan seçerek öğrencilere sorması, öğrencilerin sözlü veya yazılı olarak cevaplamasına dayanan bir yöntemdir. Bu yöntemdeki hedeflenen amaç öğrencilerin düşüncelerini sağlamaktır. Bu yöntemde öğretmen ya da öğretici, sorulara cevap alarak aldığı yanıtları değerlendirerek başarı durumunu ölçer.

2.6.3. Gösterip yaptırma Yöntemi

Bu öğretim yöntemi bir öğretici, usta veya bir uzmanın öğrenci grubu önünde bir işin nasıl yapılacağını, hangi sorunlarla karşılaşabileceğini, sorunun nasıl çözülebileceğini, işlem sırasını kazandırmak amacıyla yaptığı uygulamalı bir sunumdur. Bu yöntem öğrencilerin hem işitsel hem de görsel becerilerine katkı sunan bir yöntemdir.

Dirik (2014) bu yöntemi öğretmen ya da usta öğreticinin yapılacak işi işlem sırası, araç gereç kullanımı, sorun ve çözümleri hakkında örnek çalışma yaparak göstermesi olarak tanımlamıştır.

Sönmez (2008)'e göre öğretmen öğreteceği işin ya da yapılacak çalışmanın tasarım, uygulama, izleyeceği işlem basamağını önce birkaç kez denemeli ve en olgun, kolay ve en güvenilir yöntemi sunmalıdır.

2.6.4. Gezi Ve Gözlem Yöntemi

Taşpınar (2010) planlı bir biçimde okul dışı bir ortama giderek gözlemlerde bulunma olarak tanımladığı bu yöntemin eğitim ve öğretimin bir parçası olduğunu ifade etmiştir.

2.6.5. Yaratıcı Drama Yöntemi

Küçükahmet (2009) rol oynama yöntemi olarak isimlendirdiği bu yöntemde öğrencilerin hayal dünyalarını, yaratıcılıklarını, tecrübelerini jest ve mimikleri kullanarak, ses ve sözlere dayalı bir yöntem olarak tanımlamıştır. Bu yöntem günümüz eğitim sisteminde sıklıkla başvurulanan öğretim yöntemlerinden birisidir.

San (1998) ise bu öğretim yöntemini önceden yazılmamış, hazır bir metin olmaksızın katılımcıların kendi yaratıcılıklarını kullanarak özgün düşünceleri ve bilgilerine dayanarak doğaçlama oluşturdukları eylem biçimi veya canlandırma olarak tanımlamıştır.

2.6.6. Tartışma Yöntemi

Bu yöntem, her hangi bir konunun iki ya da daha fazla kişi arasında karşılıklı olarak belli kurallar çerçevesinde tartışılarak incelenmesini ve düşünülmesini sağlamak amacıyla tercih edilen bir yöntemdir. Bu yöntem tartışmacıların konu ile ilgili yorum yapmasını, öne sürdükleri iddialarını, savundukları tezlerin gerekçelerini ortaya koymalarını sağlar. Bu yöntemin başarılı olup olmayacağı tartışmayı düzenleyen kişinin tartışmayı yönetme becerisine bağlıdır.

2.6.7. Bireysel Çalışma Yöntemi

Samaras (2011) bu yöntemi resmi veri toplama süreci olmayan, kişinin eleştirel bir boyut olarak yansıtmayı amaçlayan kişisel bir yaklaşım olarak tanımlamıştır. Bu öğretim yönteminde birey kendi ilgi, gereksinim ve becerileri doğrultusunda araştırma yaparak bilgiye ulaşır. Farklı öğrenme düzeylerine sahip olan bireyler için uygun olan bu yöntemle kişi kendi özelliklerine uygun belirleyeceği öğrenme hedeflerine ulaşması amaçlanmaktadır.

2.6.8. Çok Alanlı Sanat Eğitimi

Amerika ve İngiltere'nin yanı sıra birçok ülkede uygulama etkinlikleri ile birlikte Sanat Tarihi, Sanat Eleştirisi ve Estetiğin bir arada olduğu çok alanlı sanat eğitimi verilmektedir. Bu yöntemde çocukların sanat eserleri ile ilgili yorum yapmaları, sanat tarihi hakkında bilgi edinmeleri, sanat eserinin ne olduğu konusunda bilgi sahibi olmaları amaçlanmaktadır. Sanatın dilini bilmeden, sanat tarihi bilgisi olmadan bir sanat eseri hakkında yorum yapmak mümkün değildir. Bu bağlamda çok alanlı sanat eğitiminin önemli bir yöntem olduğu söylenebilir.

Alakuş (2002) sanatın eğitim ile birleşebilmesinin çok alanlı sanat eğitimi ile mümkün olabileceğini ifade etmiştir. Bu nedenle çok alanlı sanat eğitiminin de yer aldığı bir sanat eğitimi programının hazırlanması gerektiğini vurgulamıştır. Çasey ile öğrenciye sanat eserlerini tanıma, onları yorumlama, analiz etme becerisi kazandırılabilceğini belirtmiştir.

BÖLÜM III

Atık Nesnelerin Kullanımında Tarihsel Süreç

Bu bölümde atık nesnenin tanımı, atık nesne ve sanat ilişkisi, atık nesnelerin sanat yapıtında kullanımına yönelik tarihsel süreç, atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanımı, atık nesnelerle çalışan sanatçılar ve atık nesnelerin kullanımına yönelik teknik bilgiler yer almaktadır.

3.1. Atık Nesne

Atık nesne üzerine çeşitli tanımlar yapılabilir.

Cindil (2007)' e göre “üretimden tüketime kadar geçen süre sonrasında bir kullanım değeri kalmayan nesneler atık nesne olarak tanımlanabilir. Ancak nesnelerin atık olup olmadıkları kullanım değerinin olup olmadığı kişinin kararı ile bağlantılıdır.

Atık denilince akla gelen ilk şey çöp olmasına rağmen aslında insan ve doğayla ilişkisi olan ve kullanılamayacak derecede olan her şey sayılabilir. Maddesel olanların yanı sıra düşünsel olan bazı şeyler de atık olarak değerlendirilebilir. Ya da kullanımı sona ermiş nesnelerin kullanılamayacak kısımları olarak da tanımlanabilir.

3.2. Atık Nesnelerin Sanat ilişkisi

Doğada bulunan ya da insan eliyle üretilmiş olan tüm nesneler kullanıldıktan sonra yeni bir biçimde doğaya geri dönerler. Bu yeni biçimin sanat eserlerine eklenmesiyle anlamı ve işlevi de değişmiş olur. Var olan nesnenin tüketim sonrası kalan kısmının bütünü ya da bir bölümünün sanat eserinde yer alması yeni işlev ve anlamın varlığı olarak karşımıza çıkmasına sebep olur. Atıkların farklı alanlarda geri dönüşüme kazandırılması atıkla ilgili algı ve tanımların yeniden yapılmasını sağlamıştır. Her hangi bir işlevi olmadığı düşünülen atık nesnelerin farklı alanlarda kullanılmasıyla yeni bir nesne olarak karşımıza çıkmaktadır.

Atıklarla günlük yaşantımızda sadece üretimle değil sanat alanın da karşılaşmaktadır. Sanat eserinde hayat bulan atık nesne kavramı bu alanın nesne olarak

düşünülebilir. Sanat yaratımında ele alınan nesneler hem tüketim öncesindeki anlamı hem de sonrasında üstlendiği anlamı taşıyan bir kavrama dönüşür.

Denkel (2003) atıkların bir kavrama dönüşmesine yönelik şu örneği vermiştir. Tunç malzeme kullanılarak yapılmış olan bir yontu ya da heykel eritildikten sonra bir bidon biçimine dönüştürüldüğünde yontu ve bidonu oluşturan nesneyi etkilemeden aynı nesneden başka bir form oluşturmuş oluruz.

Çağdaş sanatın başladığı 20. Yy. ile birlikte sanat eserinde malzeme kavramının değiştiği söylenebilir. 20. Yy. birlikte üretilen sanat eserlerinde hemen hemen her şeyin sanat malzemesi olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bu süreçte klasik sanat malzemesi olan boya dışında farklı malzemelerin sanata dâhil olması sanat malzemesinin ne olduğu algısının değişmesine de sebep olmuştur. Resimle başlayan sonrasında heykelde kullanılmaya başlanan atık malzemeler sanatçılara farklı deneyimler kazandırmıştır.

Sağlam'a göre (2016) Kübist sanatçılar bir görüntünün betimlenmesinde alışla gelmiş kurallar dışında deneysel çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Buradaki amaç görünen gerçekliğin arkasında var olduğunu düşündükleri ve asıl gerçekliği oluşturan biçimsel formları kullanarak çalışmalarını kurgulamaktır.

Antmen (2010)'e göre Picasso ve Braque 1909 ve sonrası ürettikleri eserlerde doğrudan betimleme yerine soyutlamayı tercih etmişlerdir. Bu üslupları analitik kübizmin ilk örneklerini oluşturur. Bu üsluptaki çalışmalar genellikle atölye içinde düzenlenen kompozisyonlara olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu örneklerden ilki Braque'ın Gitar ve Akordeon (1908) adlı resmidir. Kompozisyonları kurmuş olmalarına rağmen resimleri daha çok bellekten çiziyorlardı. Dikkatlerini kompozisyonda yer alan nesnelerden ziyade kullanacakları resmin diline yöneltmişlerdir.

Pablo Picasso'ya ait Pipo İçen Adam isimli çalışması sanat eseri ile gerçekte var olan görüntü tartışmada önemli bir örnektir. Bambu Sandalyeli Natürmort isimli çalışmasında gazete sayfası, pipo ve bardağın olduğu yerlerde nesnenin kendisini yapıştırmıştır. Geri kalan kısımlarında ise muşamba yapıştırmıştır. Picasso'nun 1912 yılından itibaren yapmış olduğu resimlerinde de renkli ve desenli kumaşlar, kağıtlar yapıştırarak eserini oluşturduğu, bu ilk deneyimlerle atık malzemeleri değerlendirerek ilk kolaj çalışmalarını yapmıştır.

Kaplanoglu (2009) çağdaş sanatın da başlangıcı sayılan ilk deneysel çalışmaların George Braque ve Pablo Picasso'ya ait eserler olduğunu ifade etmiştir. Atık malzemelerin sanat yapısına dönüşme sürecinde karşılaşılan bu deneysel yöntemler sonraları farklı teknik ve versiyonlarla devam etmiştir. Sant alanındaki bu yöntemlerin dayanağının Duchamp olduğunu da belirtmektedir. Fransız sanatçı Marcel Duchamp her yerde ve her türlü malzeme ile sanat ürünü üretilebileceğini vurgulamıştır. Duchamp bu iddiasından yola çıkarak atık nesnelerin derlenip toplanıp bir sanat eseri olarak organize edilebilir hale gelebileceğini ifade etmiştir. Bunun sebebini ise Dadaist sanatçıların üsluplarını uygularken kendilerine göre bir uyarlama yapmalarına bağlamıştır.

Arp'ın 'Tzara'nın Portresi' isimli çalışması incelendiğinde bir takım soyut biçimlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulduğu görülebilir. Portre deki tahta biçimler kübistlerin kolâjlarında olduğu gibi üst üste yapıştırılarak biçimlendirilmiştir.

Resim 1.

Arp, Tzara'nın Portresi) Karışık Teknik ve Kolaj (1916)

Aynı dönemlerde Matisse 'Caz' adlı bir kitap üstünde çalışıyordu. Kendi el yazısıyla yazmış olduğu bir metni keserek büyük renkli kağıtlarla yapıştırarak hazırladığı süslü resimler içeren bu çalışma, Matisse'in kolaj tekniği ile sürdüreceği bir dizi göz alıcı çalışmaların ilkiydi.

1960'lara kadar belli başlı bazı atık malzemelerin kullanılması sonraki süreçlerde farklılaşmıştır. 60 sonrası dönem her alanda olduğu gibi sanat alanında da değişim yeniliklerin sık yaşandığı Postmodern dönem olarak düşünülebilir. Bu yeni algı ve değişimler sanat, sanatçı, sanat eseri kavramlarının yeniden sorgulandığı bir süreç olarak değerlendirilebilir. Bu süreçle sanat eseri ve sanatçı tanımının sınırlamalarının olmadığı her şeyin sanat eseri olabileceği bir anlayışın sürdüğü bir yaratım sürecidir (Sağlam, 2016).

Antoni Berni 1958'de başlayan son dönem çalışmalarında, iki kurgu karakter geliştirmiştir. Bu iki karakterden biri yoksul bir kenar mahalle çocuğu Juanito Laguna diğeri ise fahişe olan Romona Montiel dir. Berni, bu karakterlerin tecrübelerini ve maceralarını bir dizi kolaj tablo yaparak anlatmıştır. Kullandığı malzemeler; paslı metal

parçaları, eski kutular, eski kumaş parçaları ve ezilmiş teneke kutularıdır. Berni bu çalışmalarıyla sadece gazete, kâğıt gibi düz yüzeylerin değil birçok objenin sanatın içerisine dâhil olabileceğini göstermiştir.

Resim 2.

Antoni Berni, Juanito Flüt Çalarken) Karışık Teknik ve Kolaj (1973)

Ayrıca Burri, 1960'ların sonuna doğru İtalya'da ortaya çıkan Arte Povera (Yoksul Sanat) sanat akımında da yer alır. Alberto Burri'nin yapıtlarının esin kaynağını, sanatçının önceki yıllarda doktor olarak II. Dünya Savaşı'nda edindiği deneyimler oluşturmuştur. Lynton (1982) savaş döneminde bir doktor olan Burri, kanlı bandajlar, sargı bezleri ve yaralardan yola çıkarak kanlı ve kirli bez parçalarından yararlanarak çeşitli kolajlar yapmıştır. Yakılarak birbirine tutturulmuş çuval parçalarını, siyah ve kırmızı rengi, savaşın acı ve yaşanmış olumsuzluklarını anlatmak amacıyla kullandığını belirtmiştir.

Resim 3.

Alberto Burri (1953) Karışık Teknik ve Kolaj 130x150cm.

Burri'nin çalışması incelendiğinde gerçeklikten alınan kanlı kumaş parçalarının, başka bir yapılanma içine konularak, başka söylemlere dönüştüğü söylenebilir. Çünkü atık kumaşlar eskisi gibi kullanılan bir obje değildir, sanatsal bir ürünün parçası haline gelmiştir. Öte yandan dokusu, rengi, yapısı bakımından da eskisi gibi değildir. Nesnedeki bu iki zıt söyleme en iyi

Sağlam 1960 sonrası atık nesnelerin kullanıldığı sanat ortamı ile ilgili olarak şu örneği vermiştir.

1968'de küratörlüğünü Pontus Hulten'in üstlendiği ve MOMA'da gerçekleştirilen 'Mekanik Çağın Sonunda Makinanın Görünüşü' adlı sergi adeta eski bir çağın bitmesi ve yenisinin başladığı haberi anlamına gelir. Bu serginin endüstrinin 'kasları' durumundaki üretim aygıtlarına dayalı modern makine toplumunun yok oluşunu ilan ederken, onun yerine iletişimsel aygıtların yoğunluğuna dayalı yeni bir toplumsallığı, yani post-modern iletişim toplumunun kültürünü açımlayan post-endüstriyel dönemin yükselişini yansıttığını ifade eder (Sağlam, 2016, s.249).

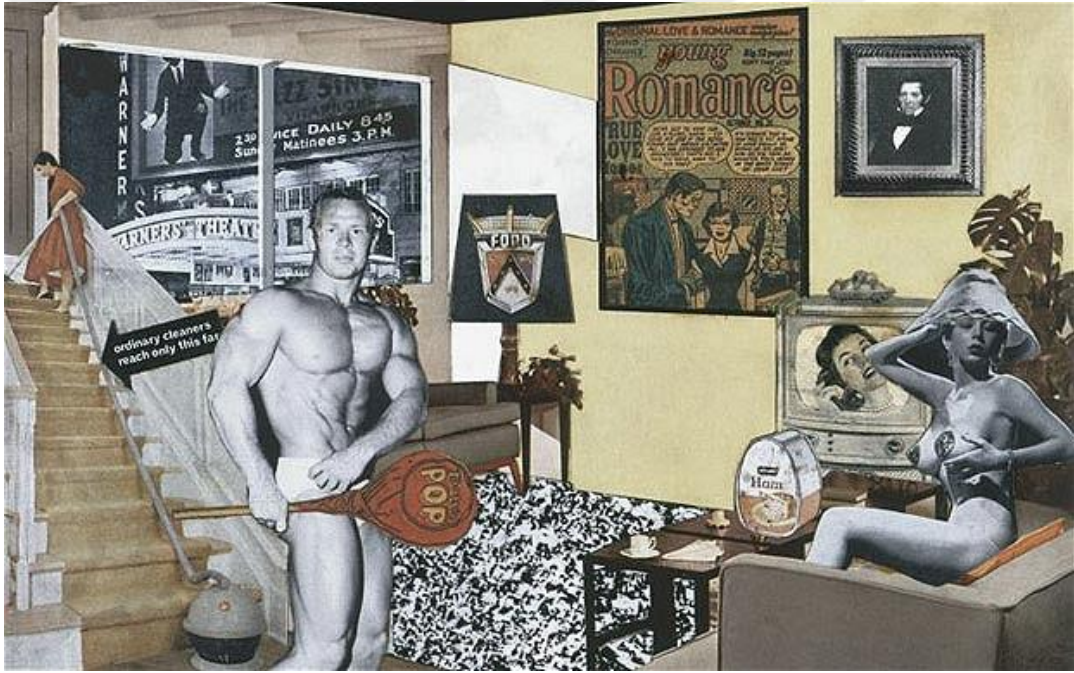
Sağlamın verdiği örnekten yola çıkarak teknolojiyi kullanarak bilgisayar ve video ortamında geliştirilen sanat eserlerinin yerini zamanla medya çalışmalarına bıraktığını söylemek mümkündür. Daha önceleri sanat eserlerin parçası olan atık malzemeler sanat alanındaki bu yenilikle birlikte sanat nesnesi durumuna gelmiştir. Amerikan kültürüne ait

tüketim nesneleri Pop Art'ta kullanılmıştır. Sanat eseri üretiminde kullanılan Amerikan kültürünün sembolleri birer kültür sembolü olarak da yerini almıştır. Dönemin sanatçılarının fotoğrafları, ev aletleri, spor malzemeleri bunlardan bazılarıdır.

Soyut dışavurumcu resme bir karşı çıkış olarak nitelenen Pop-Art'ta da kolaj örnekleri görülmektedir.

1921 yılında Londra'da doğmuş olan Richard Hamilton, 1956'da bir kolaj sergilemiştir. Sonradan da çok ünlü olan bu kolaj “Günümüzün Evlerini Bu Denli Farklı ve Çekici Yapan Nedir”? adlı eseridir.

Resim 4.

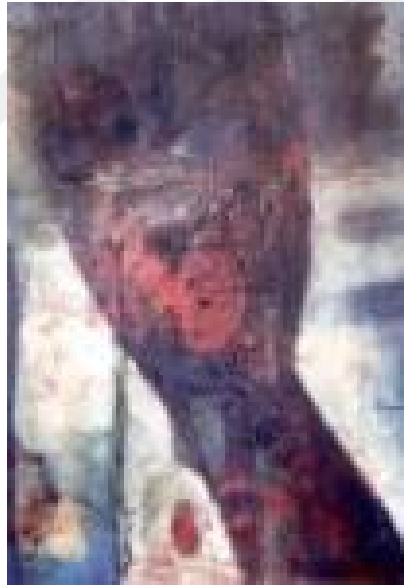
Richard Hamilton, Günümüzün Evlerini Bu Denli Farklı ve Çekici Yapan Nedir? Kağıt üzerine kolaj 26x24,8 cm. (1956)

Bu yapıt tüketim toplumunun gerçek bir envanteri ve sorgulayıcısıdır. Popart sanatının kavradığı bütün konuları bünyesinde barındırdığı söylenebilir. Hamilton'un 1956'da ürettiği eserde yaşamı tüketerek var olma düşüncesinin yine Amerikan kültüründeki nesnelerle eleştirildiği söylenebilir. Dadaist sanatçılarla başlayan hazır nesne kullanımının Popart sanatçıları ile en yüksek seviyeye geldiğini söylemek mümkündür. Dadaist sanatçılar gündelik her türlü malzemeyi sanat nesnesi olarak kullanırken popart sanatçıları ise sadece popüler özelliği olan nesneleri tercih etmişlerdir. Sanatta bu

doğrultuda üretilen eserlerde nesnelerin kavramsal yönünün öne çıkmasını sağlamıştır. Birbiri ardına ortaya çıkan sanat akımları farklı bir sanat akımının akımının ortaya çıkmasını ve günümüz sanatının şekillenmesine zemin hazırlamıştır. Sanat alanındaki bu yeni ifade biçimleri atık veya hazır nesnenin sanat alanında daha çok kullanılmasına da neden olmuştur.

Batı sanatındaki bu değişim rüzgârı doğal olarak Türk resim sanatını da etkisi altına almıştır. Soyut kompozisyonlarla başlayan Lütfü Günay belli bir süre sonra tuvalin düz yüzeyinden öte boyanın yanında kum malzemeyi de kullanmaya başladığı ve beraberinde resimlerine üçüncü boyutu veren kolaj yönteminden yararlandığı anlaşılmaktadır. İlk kolaj çalışmalarına 1957’ de başlayan Günay, havlu kağıtlar, kum, kül talaş, gazete, teneke, duvar afişleri ve naylon parçalarını kullandığı örnekler görülmektedir.

Resim 5.

Lütfü Günay, (1984) Tuvalin Arka yüzü, 100 x 81cm

Lütfü Günay kolajları ve kullandığı malzemeler için Özsezgin şunları söylemiştir;

Özsezgin (2001) “Bunlar, doğada kolayca bulabildiğim malzemelerdi ve bana hem çok özgür soyut kompozisyonlar hazırlama olanağı sağlıyor, hem de soyut bir resim tadı yakalamama yardımcı oluyordu. Çünkü; kolaj resmin tuvaldeki dümdüz yüzeyinin tersine, esere üçüncü bir boyut getirdiğinden,

dokunma duyumu da okşuyordu. Sanırım bu nedenle, benim soyut resim anlayışıma kolaj tekniği çok uygun düştü”.

Daha sonraları Sabri Berkel, Zeki Faik İzer, Altan Gürman gibi sanatçılarındaki çalışmalarında atık malzemeleri kullanmaya başladıkları görülmektedir. Atık nesnelerin sanat üretiminde kullanımının yaygın bir biçimde artması bu nesnelerin sanat eğitiminde de tercih edilmesini zorunlu kılmaktadır.

3.3. Atık Nesnelerin Sanat Eğitiminde Kullanımı

Yaşadığımız dünyada neredeyse her alanda gelişmeler olmaktadır. Bu değişim ve gelişimlere istinaden eğitim programları da çağın ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir.

Bu konuda Özsoy (2007) hem ülkemizde hem de dünyada var olan eğitim sistemlerinin zamanla gereksinimleri karşılamadığını bu nedenle eğitim sisteminin de güncellenerek yeni yaklaşımlar içermesi gerektiğini ifade etmiştir. Eğitimin toplumların ilerlemesinde en önemli faktörlerden birisidir. Sanat eğitimi de eğitim alanlarından birisidir.

Günümüz eğitim sisteminin beklentisi, belirli seviyedeki bir bilgi ve beceriye dayalı kazanımların verilmesinden ibaret değildir. Asıl önemsenmesi gereken kişinin öğrendiklerinden yola çıkarak özgün fikirler veya üretimler ortaya çıkarabilme becerisinin geliştirilmesi ve kazandırılmasıdır. Yaratıcılık olarak tanımlanan bu davranış yaşadığı dünyayı algılayabilme ve gerekli alışkanlıkları kazanmak ve üretebilmek ile eşdeğerdedir. Bu kazanımlar da ancak eğitimin her safhasında sanat eğitimi yoluyla edinilebilir.

Sanat alanında kullanılan atık malzemelerin eğitim kurumlarının uygulamalı derslerinde denenmesi önem arz etmektedir. Yükseköğrenim kurumlarının yanı sıra ilk ve orta öğretim kurumlarının görsel sanatlar derslerinde de değerlendirilebilir.

Bütün alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da yaşadığımız çağın şartlarına göre eğitim modeli ve öğretim programlarının yeniden düzenlenmesi ve atık malzemelerin uygulamalı görsel sanatlar ve resim derslerine dâhil edilmesi önem arz etmektedir. Yaşadığımız çağın eğitim modeli incelendiğinde, bireyin çevresiyle ilişki halinde olması ve çevre duyarlılığını kazanabilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda bireyin çevre duyarlılığı

kazanması, estetik beğenilerini gelişimi ve gereksinimlerinin giderilmesi amacıyla özellikle ilk ve ortaöğretimde sanat eğitiminde atık malzeme kullanımı önerilebilir.

Bireyin kendisi ifade etme becerisini kazanması, yaşamına ve çevreye anlam katmasının en etkili yollarından birisi sanat eğitimidir. Sanat eğitiminde atık malzemenin kullanımının bir diğer rolü de malzeme de çeşitlilik oluşturmaya, kolay erişilebilir olması uygulamalarda süreye olan katkısı olduğu ifade edilebilir.

Atık malzemenin sanat eğitimine dâhil edilmesinin nedenleri kolay ulaşılır olması, sanat formu oluşturmada çeşitliliğe sahip olması, yaratıcılığı arttırması, geri dönüşüm ve çevre bilincini kazandırması gibi birçok faktör sıralanabilir (Sağlam, 2016). Bu bağlamda hazır atık malzemenin görsel sanat derslerinde deneysel çalışmalarda yaratıcı fikirler sunması açısından önemli olduğu söylenebilir.

Çapar (2008) atık malzemeler ile yapılan çalışmaların bireylerin zihinsel tasarım yapabilme becerilerini geliştirdiğini, yaratıcı fikirler üremelerine katkı sağladığını ifade etmiştir. Sıra dışı malzemelerle üç boyutlu formlar oluşturmaları sırasında çeşitli kompozisyonlar elde edebildiklerini belirtmiştir

Buyurgan ve Buyurgan (2001) atık malzemelerle yapılmış olan tasarımların eğitim açısından değerinin önemli olduğunu söylemiştir. Bu tekniklerde yapılan çalışmalarda malzemenin sınırsız oluşu, etkinlik ortamının elverişli olması ve yönlendirmenin doğru bir şekilde yapılması faktörlerine bağlı olarak başarı oranının da artacağını söylemiştir.

3.4. Atık Nesnelerle Yapılan Sanatsal Çalışmalarda Kullanılan Teknikler

Çağdaş sanatın en belirgin özellikleri sürekli bir yenilik ve özgünlük arayışının olmasıdır. Yeni biçimlendirme teknikleri ve ifadedeki özgünlük isteği çağdaş sanat akımların ortaya çıkmasını sağlayan en önemli nedenler arasındadır. Çağdaş sanat akımlarının birbiri ardına çıktığı dönemler yenilik, özgünlüklerle doludur. Sanat alanındaki diğer yenilikler gibi Kolaj, Dekolaj, Asmablaj, Dekopaj gibi sanatsal ifade araçlarının ortaya çıkması da yenilik ve özgünlük isteğinin sonucudur.

3.4.1. Kolâj

Fransızca kökenli bir kelime olan Kolâj yapıştırma resim olarak da bilinir. Elde var olan her türlü gazete, fotoğraf, yazılı malzemenin düz bir yüzey üzerinde bir arada kullanılarak yapıştırılması sonucu elde edilen bir sanatsal biçimlendirme tekniğidir. Kolâj yöntemi, sanat dışı bir gerçekliğe ait, gazete kâğıdı, kumaş, duvar kâğıdı, posta pulları, afiş, fotoğraf vb. hazır nesnelerin bir yüzeye uygulanmasıyla oluşturulan bir yöntemdir. Bu yöntemde amaç; sanatsal özelliği olmayan tek başına bir anlam ifade etmeyen çeşitli atıkları bir kompozisyon oluşturacak şekilde düzenleyerek bir anlam kazandırmaktır.

Turani (1993)'ye göre kolaj tekniği bir kompozisyona uygun bir biçimde kesilerek ya da yırtarak elde edilmiş kâğıt parçalarının bir yüzeyde yapıştırılması sonucu ortaya çıkan eserlerdir. Eserde kullanılan malzemeler hem kullanım öncesindeki anlamıyla hem de sanat eserinde üstlenmiş olduğu anlamıyla karşımıza çıkmaktadır. bu durum aynı nesneye farklı iki anlam yüklemek olarak düşünülebilir.

Çağdaş sanat akımlarında sıklıkla kullanılan kolaj tekniği ile Braque ve Picasso'nun çalışmalarında görülmektedir.

Braque'nin çalışması incelendiğinde resim 6, kâğıt yüzey üzerine yapıştırılmış, dokusu olan muşamba parçaları ve oyun kâğıtları kullanılarak oluşturulmuş bir kompozisyon yapmış olduğu anlaşılmaktadır.

Erkul (1997) Braque'nin çalışmalarıyla ilgili olarak şunları belirtmiştir. Başlayacağı çalışmanın nasıl bir sonuca gideceğini bilmeden tamamen deneysel olarak çalışmaya başladığını belirtmiştir. Her çalışma benim için yeni bir serüvendir. Tüm resimler için önemli olan yeni olanakları verimli bir şekilde kullanmaktır. Bir obje kullanılmayacak derecede atık bir hale gelince resimlerime ekliyorum. Burada önemli olan parçaların veya nesnelerin birbirleriyle olan ilişkisidir.

Resim 6.

Braque, Oyun Kağıtları ile Natürmort, karışık teknik (1913)

Picasso'nun 'Bambu Sandalyeli Natürmort' adlı çalışması incelendiğinde, kolaj olarak daha belirgin bir yapıya büründüğü söylenebilir. Bu çalışmada doğrudan nesnelerin kendisine ait parçalarını resme dâhil ederek eserin doğal bir parçası haline getirmiştir. Picasso'nun bu çalışması incelendiğinde yapıştırılan hazır nesnelerin tümü gerçekte var olan malzemenin gerçek bir parçası olduğu anlaşılmaktadır..

Resim 7.

Resim7. Picasso (1912) Bambu Sandalyeli Natürmort

3.4.2. Dekolaj

Dekolaj tekniği kolaj tekniğinin farklı versiyonu ve üst aşaması olarak tanımlanabilir. Bu teknikte bir yüzey üzerine fotoğraf, gazete, kumaş gibi nesnelerin üst üste yapıştırılması ve sonrasında sökülmesiyle elde edilen görüntüye boya müdahaleleri ile tamamlanmasıyla sanat ürünü oluşturulur. Uygulama yöntemi kolajın tam aksi bir süreç içinde gerçekleştirdiği halde, hem sanatsal anlatım hem de sonuç olarak kolajdan çok farklı değildir. Dekolajın etkisi aynı kolaj gibidir. Kesikler ve kağıtların oluşturduğu yüzeyde, dekolaj tıpkı kolaj gibi ayrışıklık göstermektedir. Üst üste katmanlar halindeki yerleşmiş resim, basılı kâğıtlar ve afişlerin bazı bölümlerinin kesilip çıkarılmasıyla oluşturulan yapıtta dekolaj olarak tanımlanır. Bu teknik Yeni Gerçeklik akımı tarafından ortaya atılmış ve sıkça kullanılmıştır. Dekolaj özellikle François Dufréne, Raymond Hains ve Jacques Mahé de la Villeglé tarafından uygulanmıştır. Ülkemiz çağdaş sanatında Burhan Doğançay'ın çalışmalarında dekolaj tekniği ile karşılaşmaktadır.

Resim 8.

Burhan Doğançay, Dekolaj tekniği

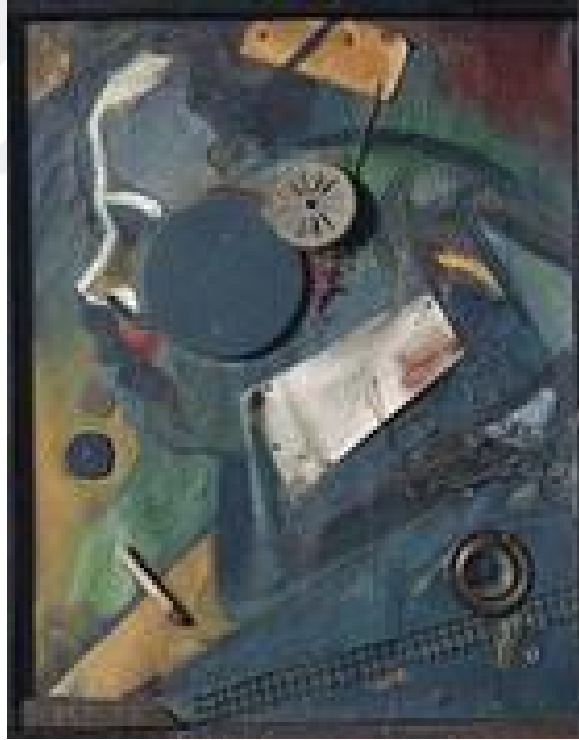
3.4.3. Dekupaj

Transfer etme anlamında kullanılan dekupaj tekniği, bir yüzeye yapıştırılan kumaş, peçete, fotoğraf, metin ya da her türlü atık malzemenin boya ile müdahalelerle yarım kalan bölümlerin tamamlanması ile yapılan bir yöntemdir. Daha çok ahşap malzemeler üzerine uygulanan bu yöntem yapıştırıldıktan sonra sökülmesi sonucu yarım kalan bölümlerin tamamlanmasıyla oluşur.

3.4.4. Asamblaj

Bu sanatsal biçimlendirme yöntemi kolâjın üç boyutlu halidir. Genellikle üç boyutlu bir görüntü elde etme amacıyla sanatsal üretimlerde tercih edilen bu teknik farklı materyallerin birbirlerine monte etme suretiyle kabartma resim ya da rölyef olarak adlandırılabilir. Bu teknik montajlama olarak adlandırılabilir.

Resim 9.

Kurt Schwitters (1919) Merz 1,

Çağdaş sanatta Asamblaj tekniğini kullanan sanatçılar incelendiğinde Kurt Schwitters'in çalışmaları örnek gösterilebilir.

Batur (1995) asamblaj tekniği sanat dışı malzemelerin rastgele bir araya getirilmesi ile yapılabileceği gibi bir birine uyum içerinde olan doku ve yapıya sahip malzemelerle de yapılabilir. Kurt Scwitters'in Merz adını verdiği eserleri, aslında aralarında mutlak bir sınır olmayan asamblaj, akümüasyon ve montaj yöntemleri için birer örnek olarak görülebilir. Bu teknikler ile atık durumunda olan nesneler doğrudan kullanılabileceği gibi, biçimi ve rengi değiştirilerek de sanat yapıtına monte edilebilir.

Resim 10

Kurt Scwitters (1919) Merzbild

3.5. Konuyla İlgili Yapılmış Araştırmaların Sonuçları

Bu bölümde sanat eğitiminde atık malzemelerin kullanımı ve kolaj çalışmalarına ilişkin yapılmış olan araştırmaların içeriği ve sonuçları özetle ele alınmıştır. Ulaşılabilen araştırmalar şu şekilde özetlenebilir.

Sağlam'ın 2016 yılında yapmış olduğu ‘‘Atık Nesnelerin Sanatta Ve Sanat Eğitiminde Kullanılmasına Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşleri’’ isimli yapmış

olduğu araştırmada, atık nesnelerin sanatta ve sanat eğitiminde kullanımının betimlenmesi ve bu betimlemenin bir bölümünün görüşme formu kullanılarak öğretim elemanları görüşleriyle yapılması amaçlanmıştır.

3 farklı üniversiteden 22 öğretim görevlisinin görüşlerinin yer aldığı bu araştırmada, görüşme formlarında şu sorulara yer verilmiştir.

1. Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanılmasına ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?
2. Atık nesnelerin sanat nesnesine dönüştürülmesini estetik açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz? Açıklar mısınız?
3. Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında ilk kullanımı ile günümüz sanatındaki kullanımı arasında farklar olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?
4. Atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması ile ilgili görüşleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?
5. Atık nesnelerin sanat nesnelere dönüştürülme sürecinde, eğitim ortamlarındaki fiziki koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği konusunda görüşleriniz ve önerileriniz nelerdir? Açıklar mısınız?

Görüşme formları sonrasında veriler incelendiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir.

Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanılmasına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde, bunların 4 tema şeklinde grupladığı görülmektedir.

Bunlar:

Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanımının günümüz koşullarının bir getirisi olduğu (%13,65), insan ve doğa bakımından önem taşıdığı (%22,72), zengin sanat kültürü ve formu oluşmasına yardımcı olduğu (%27,27) ve atık nesneden sanat yapıtı üretmenin belirli kurallar çerçevesinde olması (%36,36) gerektirir.

Atık nesnenin sanat nesnesine dönüştürülmesinin estetik bağlamda nasıl değerlendirildiği üzerine görüşler 3 tema altında yoğunlaştığı görülür. Bu temalar kullanılan nesnelerin atık bağlamından çıkması gerekliliği (18,18), sanat eseri niteliği

taşıması gerekliliği (%36,36) ve atık nesneden üretilen çalışmaların estetik açıdan değerlendirilebilir olmasının üreten sanatçıyla ilişkili olduğu (%45,45) olarak sıralanır.

Atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması ile ilgili görüşler 3 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılmasının öğrencilere geri dönüşüm ve çevre bilinci kazandırdığı (%18,18), öğrencilerin farklı malzeme kullanımı ve yeni sanat anlayışlarını anlaması bakımından önemli olduğu (%31,82) , yaratıcılığı arttırdığı (%50,00) olarak sıralanır.

Atık nesnelerin sanat nesnelere dönüştürülme sürecinde, eğitim ortamlarındaki fiziki koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği hakkındaki görüşlerin 3 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar eğitim ortamlarındaki fiziksel koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği üretmek isteyen öğrenci için bunların önemli olmadığı (%18,18), yöneticiler ve eğitimcilerin bu konuya yaklaşımlarının belirleyici olduğu (%22,72) ve atık nesnelerle ilgili konuların eğitim programına dâhil edilmesinin bu konularda belirleyici olduğu (%59,10) olarak sıralanır.

Yılmaz (2015) 'Atık Nesneden Sanat Yapıtına Malzemenin Dönüşümü' isimli makalede atık nesnelerin sanat yapıtı üretiminde malzeme olarak kullanılması konu edilmiştir. Yanı sıra, sanat üretiminde atık nesne kullanımındaki çeşitli yöntemler ile sanat eserinin değişen anlamı araştırılmıştır. Araştırma atık nesnenin sanat yapıtında ilk kullanım tipi olan kolaj üretim üzerinden başlamıştır. Daha sonra dekolaj, asamblaj, montaj gibi atık nesnenin sanat eserine dönüştürüldüğü çalışmalara yer verilmiştir. Sonrasında hazır yapıt postprodüksiyon, manipülasyon gibi postmodern dönemin sanat stratejileri incelenmiştir.

Bu kavramlar üzerinden sanat eseri üretimi süreçlerinde belirli örnekler göstermiş ve bazı saptamalar yapmıştır. Atık nesnenin sanat nesnesine dönüşümü, modern dönemdeki biçimleri ve postmodern dönemde görüldüğü şekliyle işlenmiştir. Sanat eseri üretiminde atık nesne kullanımı günümüzde de çağdaş sanatta yaygın bir şekilde yeni yaratım olanağı olarak görülmektedir. Bu araştırmanın sonuç kısmından anlaşılabileceği üzere; atık nesneleri kullanmanın yeni olanaklara imkan sağladığı ve birçok disiplinin ortak noktalarını buluşturarak disiplinler üstü okumalara açık eserlerin üretimini mümkün kıldığı

anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sanat eğitiminde de atık nesnelerin önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Öztürk (2011) ‘‘Resimsel Öge Olarak Parçalılık, Biçim Ve Kolaj İlişkisi ‘‘ isimli yüksek lisans tezinde malzeme bakımından- sanatsal bir ifade aracı olarak kullanılan kolaj tekniği ele alınmış, resimde yer alış biçimi araştırılmıştır. Kolaj tekniğinin özelliklerine değinilmiş, ortaya çıkış amaçları açıklanmaya çalışılmıştır. Toplumsal olayların olumlu ve olumsuz yönlerinin sanata olan yansımaları, sanatçının değişen yaşam koşulları karşısında takındığı tavır ile yeni anlatım biçimleri arayışına giriş sebeplerine değinilmiştir. Kullanılan malzemenin sanatçıya sunduğu özgürlükle kolajın kullanıldığı farklı disiplinler incelenmiş örneklerle yer verilmiştir. Bu bağlamdan hareketle kolaj tekniğini kullanan sanatçıların yapıtları incelenmiştir. Ayrıca biçim ve parçalılık kavramları açıklanıp, kolaj üzerindeki etkisine değinilmiştir.

Suzan Öztürk tezinin sonuç bölümünde; kolajda kullanılan gerçek malzemelerin, resmin yüzey yapısını zenginleştirmek ve farklı bir anlatım yolu izlemek için kullanıldığı gibi, aynı zamanda da gerçek hayattan alınan nesnelerle, soyut olan boya tadını birleştirerek farklı bir gerginlik yaratarak resim sanatına yeni bir bakış açısı getirmek olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda da, kolajın yüzey mantığına farklı bir söylem kattığı ve ifade biçimi olarak geleneksel sanat anlayışına farklı bir alternatif sunduğunu dile getirmiştir.

Başaran (2006) yapmış olduğu ‘‘Resim Eğitiminde Parça-Bütün İlişkisi Açısından Kolaj Tekniğinin Önemi ‘‘ isimli yüksek lisans tezinde ; Çocuğa sunulan imkanlar sadece fiziksel şartlarla kısıtlı olmamalıdır. Çocuğun ilgi ve yeteneklerini kullanabileceği tekniklerle rehber olmak gerekmektedir. Mükemmel olma endişesi taşımadan her yaş ve zeka seviyesindeki çocuğun rahatça gerçekleştirebileceği pratik teknikler sunulması gerektiğini belirtmektedir. Araştırmada kolaj tekniğinin parça bütün ilişkisi açısından resim eğitimine katkıları araştırılmış, ve araştırmayı destekleyici müfredat programına uygun olarak, bir çok çalışma yaptırılmıştır. Kolaj tekniği uygulaması ile parça bütün ilişkisinin gözetildiği çalışmalarda aynı malzemeler ve aynı konuları farklı resim becerilerine sahip çocuklarda ne tür sonuçlar meydana getirdiği gözlenmiştir. Resim iş dersinde öğrencinin farklı malzemelerle özgür bırakılarak programda ki konuların uygulanması sağlanmıştır. Kendisini geleneksel boyama tekniklerinde yetersiz hisseden bir çocuk kolaj çalışması ile özgüvenini kazanmış ve tam bir doyuma ulaşmıştır. Bunun yanı

sıra yaratıcılığı yüksek olan öğrenci kolaj tekniği ile oldukça özgün ve mükemmel çalışmalar oluşturma fırsatını yakalayabilmiştir. Çünkü bu çalışma yıllar boyu edindiği bir kaç beceri ve temel bilgi dışında (makas kullanma, yırtma, cetvel kullanma vb.) bir uzmanlık gerektirmez.

Sonuç bölümünde şu ifadelerle yer vermektedir; Öğrencilerin yaratıcılığını, yani özgün, akıcı, esnek düşünmesini daha önce sabitleşmiş ön öğrenmeler engelleyebilmektedir. Ayrıca, duygusal faktörlerde yaratıcı problem çözme engelleyebilir. Çocuktaki hata yapma korkusu, onu yaratıcı problem çözmekten alı koyar. Çocuk hata yapmaktan korkmadığı zaman yaratıcı problem çözme durumları daha eğlenceli ve güdüleyicidir. Kolaj Tekniğinin, çocuğun hata yapma korkusunu yenebildiği ve oldukça kolay uygulanabilir bir teknik olduğu görülmektedir. Resim-iş çalışmalarını ise her çocuk sevdiği halde, öğretmen sık sık " Ben resim yapamam" gibi güvensizlik belirten sözlerle karşılaşmaktadır. Değişik yaş gruplarındaki bir çok çocukta, boş kağıt sendromu ile karşılaşmaktadır. Temiz resim kağıdını bozma endişesi duyan çocuk, kolaj tekniği ile çalışırken bu korkunun üstesinden kolaylıkla gelebilmektedir. Çünkü malzemeyi kağıt üzerinde defalarca yapıp bozarak istedikleri bir biçimi yakaladıklarında ise sabitleyebilmektedirler. Çocuk, gördüğü nesneleri değişik malzemeler ile ifade edebilmekte, eğer isterse bu nesneleri soyut biçimlere dönüştürebilmektedir. Kolaj tekniğinin okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocukta sistemli olarak uygulanması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu gelişme, analitik çözümleme, yaratıcılık, matematiksel ve estetik gelişime de sonsuz katkılar sağladığını ifade eder.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin toplanması, verilerin çözümlemesi ve yorumlanmasına ilişkin açıklayıcı bilgiler yer almaktadır.

4.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel ve nitel veriler elde edilerek bulgular elde edilmeye çalışılmıştır. Creswell ve Clark (2008)'a göre karma araştırma modeli araştırma problemini bütünsel bir çerçevede ele alan modeldir. Ayrıca mantıksal ve sezgisel sonuçları da sunarak problemi en ayrıntılı biçimde açıklayan bir araştırma yöntemidir.

Johnson, Onwuegbuzie ve Turner (2007) karma araştırma yöntemi ile veri analizlerinin bütünlleştirilerek yorumlanmasını, bulgu ve sonuçların daha iyi anlaşılmasını ve araştırmanın güvenilirliğini arttırdığını ifade etmişlerdir. Karma araştırma yöntemi tek aşamalı ya da çok aşamalı araştırmalarda nitel ve nicel verilerin çözümlenmesinde kullanılabilecek en etkili yöntemlerden birisidir. Araştırmada karma yöntemin kullanılmasının sebebi Creswell' (2008) in belirttiği gibi sosyal bilimler alanında belirlenen sorunların ve araştırmaların karmaşık bir yapıya sahip olmasıdır. Bu alanda yapılan araştırmalarda sadece nitel ya da nicel araştırma modelinin kullanılması bulgulara ve sonuçlara ulaşmada yetersiz olacağı söylenebilir. Nitelik, geçerlilik ve güvenilirliği arttırmak düşüncesinden dolayı karma yöntem tercih edilmiştir.

Bu araştırmada nicel veriler elde etmek amacıyla deneysel desenlerden yararlanılmış, nitel veriler elde etmek için de deney gruplarına uygulanmak üzere gözlem ve görüşme formlarından yararlanılmıştır.

Büyüköztürk (2007) deneysel deseni her hangi bir problem, olgu veya konuyu araştırmak amacıyla değişkenler arasındaki ilişkileri, farklılıkları, neden sonuç ilişkilerini tespit etmek veriler elde ederek sonuçlarını karşılaştırmak amacıyla kullanılan bir araştırma modeli olduğunu ifade etmiştir.

Karakaya (2012) ise deneysel araştırma modelini değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkilerini saptamak amacıyla uygulanan ve iki değişken arasındaki farklılıkları saptamaya yönelik bir araştırma modeli olarak tanımlamıştır.

Araştırma öncesi gruplara öntest – sontest uygulanmıştır. Akademik başarı düzeyleri birbirine yakın olan katılımcılar yansız olarak gruplara ayrılıp her iki gruba da uygulama öncesi öntest uygulama sonrası da sontest uygulanmıştır. Gruplar seçilirken yaş, akademik başarı düzeyleri, cinsiyet dağılımları, sosyo ekonomik durumlarının birbirlerine yakın olması dikkat edilmiştir. Her iki gruba da özel bir müdahale yapılmamıştır. Sadece deney grubuna uygulamaların nasıl yapılması gerektiği, malzemelerin nasıl kullanılması gerektiği gibi teknik bilgiler verilmiştir. Uygulama aşamasında tasarımlarına her hangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Bu bağlamda, görsel sanatlar dersinde, iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde atık malzemelerin öğrencilerin sanatsal gelişimlerine olan katkıları ve görsel sanatlar dersine tutumları üzerindeki etkisi araştırılmaya çalışılmıştır.

Öntest-sontest kontrol gruplu modelin uygulandığı bu çalışmada, deney ve kontrol grupları denkleştirildikten sonra deney grubunda atık malzemeler ve boyama araçları birlikte kullanılarak öğrencilerden iki boyutlu tasarımlar yapmaları istenmiş, kontrol grubunda ise geleneksel yöntemlerle ders işlenmiştir. Bu araştırma da atık malzemelerin kullanımına yönelik geliştirilen öğrenci görüşme ve gözlem formları ile öğrencilerin başarıları, öğrendiklerinin kalıcılığına ilişkin etkileri saptanmaya çalışılmıştır. Geliştirilen tutum ölçekleri ile de araştırma öncesi ve sonrası derse karşı tutumlarında bir fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

4.2. Evren, Örneklem ve Sınırlılıklar

Bu araştırma, deneysel desen modeli temelinde nicel ve nitel araştırma gelenekleri içinde gelişmiş olasılık temelli örneklem yöntemleri (seçkisiz, sistematik, küme örneklem) kullanılmıştır. Araştırma evreninin büyük olmasından dolayı küme örneklem alma yoluna gidilmiştir.

Balcı'ya (2010) göre olasılığa dayalı olmayan, tarafsız bir şekilde seçilmeyen gruplara örneklem denmesi doğru değildir. Bu tür gruplara çalışma grubu gibi isimlerin verilmesi daha doğru olacaktır. Çünkü amaçlı örneklemelerde araştırmacı grupları kendi kararı doğrultusunda yanlı bir şekilde belirler.

Bu çerçevede, araştırma evrenini Şanlıurfa ili, örneklemini Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu'nda öğrenim gören 54 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılı, bahar döneminde, Şanlıurfa ili, Karaköprü ilçesinde bulunan Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu 7-B ve 7-C şubelerine devam eden toplam 54 öğrenci ile sınırlıdır. Seçkisiz (tesadüfi) yöntem ile belirlenen sınıflardan 7-B deney grubu, 7-C kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubu olarak belirlenen 7-B sınıfının öğrenci sayısı 27, kontrol grubu olarak belirlenen 7-C sınıfı öğrenci sayısı 27 olarak belirlenmiştir. Araştırmada deney süresince ön ve son tutum ölçeği, öğrenci gözlem formu, değerlendirme ve öğrenci görüş uygulamalarının yapıldığı günlerde tüm öğrenciler derse katılmıştır. Araştırmaya katılan deneklerin dağılımı Tablo 1 'de gösterilmiştir.

Tablo 1 Deneklerin Grup ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

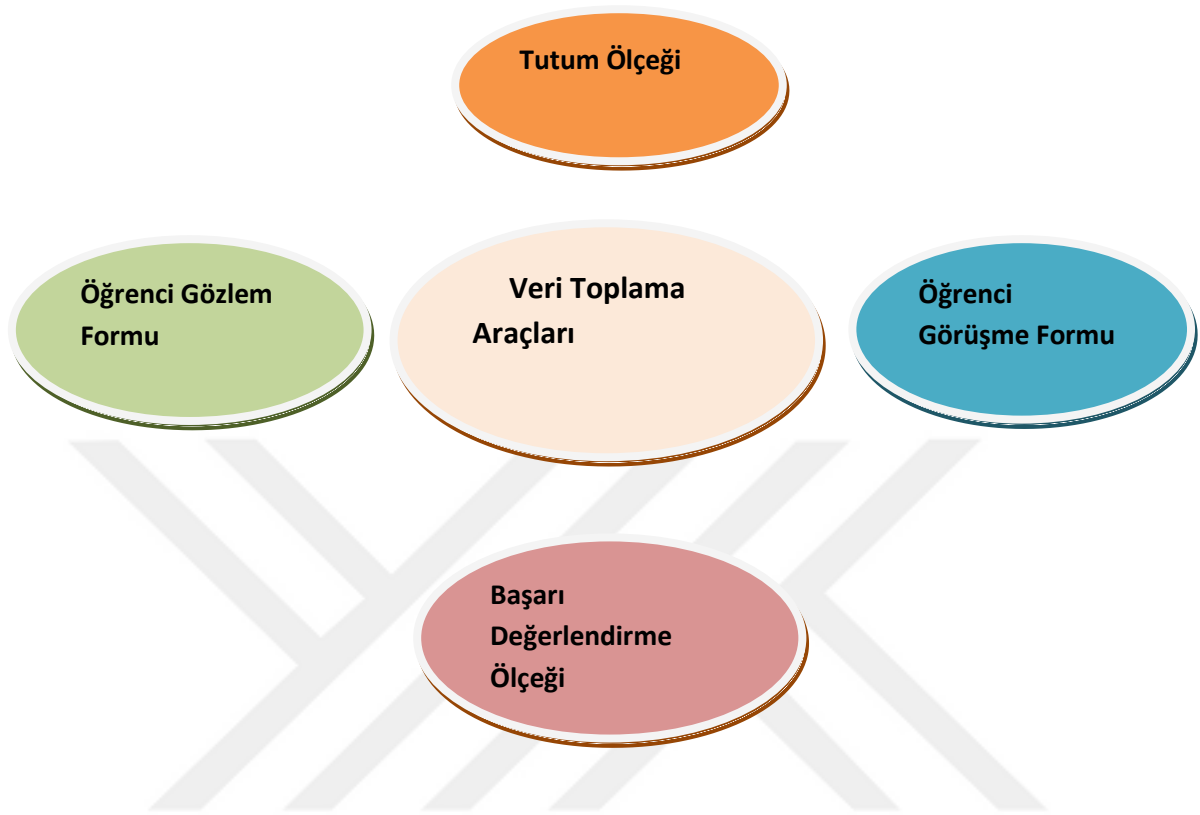
Cinsiyet	Deney Grubu	%	Kontrol Grubu	%	Toplam Öğrenci Sayısı	Toplam %
Kız	13	48,14	14	51,86	27	50
Erkek	14	51,86	13	48,14	27	50
Toplam	27	% 100	27	%100	54	%100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan deney grubundaki kız öğrencilerin sayısı 13, erkek öğrenci sayısı ise 14 tür. Sınıftaki kız ve erkek öğrenci yüzdeleri incelendiğinde katılımcıların % 48,14'nü kız , % 51,86' nın ise erkek öğrenciler olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda ise kız öğrenciler % 51,86, erkek öğrenciler % 48,14'nü oluşturmaktadır. Bu durumda deney ve kontrol gruplarındaki kız öğrenciler ile erkek öğrenci sayısı arasında büyük bir farkın olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla cinsiyet bakımından her iki gruptaki deneklerin sayılarının birbirine çok yakın olduğu gözlenmektedir.

4.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmada dört tür veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlar: görsel sanatlar dersine ilişkin tutum ölçeği, öğrenci gözlem ve değerlendirme ile atık malzemelerin kullanımına ilişkin öğrenci görüş formudur.

Şekil 1. Veri Toplama Araçları

4.3.1. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi

Bu çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan görsel sanatlar dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. Hazırlanan tutum ölçeğinde soruların hazırlanması sürecinde alan yazın taranmış, araştırmacılar tarafından hazırlanmış tutum ölçekleri incelenmiş, konu, yaş, sınıf, cinsiyet değişkenleri göz önüne alınarak araştırmaya uygun olan maddelerden yararlanılmıştır. Ayrıca tutum ölçeklerinin geliştirilmesi aşamasında görsel sanat öğretmenlerinin bilgilerine başvurulmuş, 25 tutum ifadesinden oluşan taslak hazırlanmıştır. Hazırlanan taslakta öğrencilerin bu derse karşı olumlu tutum gösterme, karşılık verme isteği, bu istekten tatmin olma, olumlu bir yönü ve değeri olduğunu kabullenme şeklindeki davranışları içermektedir. Hazırlanan taslak Dicle Üniversitesi'nde görev yapan iki öğretim üyesine sunulmuş ve öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılarak 20 tutum ifadesine karar verilmiştir. Hazırlanan tutum ölçeği likert tipi beşli bir dereceleme sistemine göre geliştirilmiş olup, her bir tutum ifadesi için "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum", "Hiç Katılmıyorum" düzeyleri kullanılmıştır. Hazırlanan tutum ölçekleri uygulama öncesi belirlenen gruplar

dışında 192 öğrenciye uygulanarak, ölçeğin güvenirlik ve iç tutarlılık katsayısını hesaplamak için faktör analizi yapılmıştır.

Ölçek bu haliyle anlaşılabilirlik konusunda kontrol edilmek üzere bir grup öğrenciye uygulanmış ve olumsuz dönüt alınmamıştır. 20 maddelik ölçek formu toplam 194 kişiye uygulanmıştır. Ölçek çalışmalarında örneklem sayısı ile ilgili çeşitli görüşler vardır. Bu konuda Kline (1994) örneklem sayısının madde sayısının 10 katı olmasını, güvenilir faktörler çıkarmak için mutlak bir ölçüt olarak 200 kişilik örneklem genelde yeterli olduğunu belirtmektedir (Akt. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Dolayısıyla örneklem sayısının yeterli olduğu söylenebilir. Ölçeğin yapı geçerliği için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmasına karar verilmiştir. AFA yapılmadan önce öncelikle veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığının anlaşılması bakımından Kaiser-Meyer-Okin (KMO) ve Barlett Sphericity testlerinin incelenmesi gerekir. Veri setinin faktör analizine uygun olduğuna karar vermek için KMO değerinin 0.60'dan yüksek olması ve Barlett testinin anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2011). Bu ölçek için KMO değeri .68 olarak hesaplanmış ve Barlett Sphericity testi ise anlamlı ($p < .05$, $df=91$) olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda veri setinin faktör analizi için uygun olduğu anlaşılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda faktör yükü .30'un altında maddeler tespit edilmiştir. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, (2012) "Ölçek çalışmalarında faktör yük değeri için asgari değerin. 30 alınabileceği genel olarak kabul edilen bir görüştür". Faktör yükü düşük olan maddeler (1, 2, 5, 6, 8, 19. Maddeler) sırasıyla ölçekten çıkarılarak faktör analizi yeniden yapılmıştır. Böylece toplam varyansın %39'unu karşılayan 14 maddelik tek boyutlu bir yapı oluşmuştur. Faktör yükleri .30 ile .82 değerleri arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenirliğine ilişkin yapılan analizde Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayısı.77 olarak hesaplanmıştır. Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayısı için 70 ve üzeri değerler güvenilir olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin değerler aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 2 Ölçeğin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin bulgular

Madde Numarası	Faktör Yük Değeri	
Madde 1	.62	
Madde 2	.41	
Madde 3	.72	
Madde 4	.76	
Madde 5	.82	KMO =.68
Madde 6	.71	
Madde 7	.30	Cronbach-Alpha = .77
Madde 8	.57	
Madde 9	.82	Barlett Küresellik Testi = $p<.05$
Madde 10	.73	
Madde 11	.72	Açıklanan Toplam Varyans = %39
Madde 12	.43	
Madde 13	.40	
Madde 14	.62	

Elde edilen değerler ışığında ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu kanısına varılmıştır.

Geçerlilik ve güvenirlik hesaplanmasından sonra 14 maddede karar kılınmış ve hazırlanan ölçek araştırmanın yapıldığı, Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulunun deney ve kontrol gruplarında toplam 54 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulamanın ilk haftası ve son haftası olmak üzere 2 kez uygulanan bu tutum ölçeğiyle araştırmanın amaçları içerisinde yer alan şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Deney grubu öğrencilerinin, uygulama öncesi ve sonrası görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesi ve sonrası görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesi görsel sanatlar dersine ilişkin ön tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama sonrası görsel sanatlar dersine ilişkin son tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Deney grubu kız ve erkek öğrencilerinin, görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Ölçekte yer alan maddeler ile öğrencilerin ilgi, güdülenme, istek, sevgi, gereklilik gibi düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır.

4.3.2. Öğrenci Gözlem Formu

Bu çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan öğrenci gözlem formunun geliştirilmesi sırasında branş öğretmenlerinden görüşler alınmış, görsel sanatlar dersinde, iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde, atık malzemelerin öğrencilerin sanatsal gelişimlerine olan katkıları, bilgilerin kalıcılığı, öğrencilerin uygulamadaki başarısı ölçülmeye çalışılmıştır. Hazırlanan gözlem formunda 23 madde belirlenmiş, Dicle Üniversitesi'nde görev yapan iki öğretim üyesine de sunulmuş ve öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılarak 20 madde ile uygulanmıştır. Hazırlanan gözlem formunda öğrencilerin beceri (devinışsel/ psikomotor) düzeylerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi için maddeler belirlenmiştir. Belirlenen maddelerde öğrencilerin görsel biçimlendirme elemanları ve ilkelerini kullanıp kullanmadıkları, çalışmalarına uygun atık malzemeleri seçip seçmedikleri, verilen sürede çalışmayı bitirip bitirmedikleri, konuyu anlayıp anlamadıkları ve çalışmada zamanı nasıl kullandıkları, atık malzemenin dokusundan yararlanıp yararlanmadıkları, yaratıcılıkları gözlemlenerek saptanmaya çalışılmıştır. Hazırlanan gözlem formu likert tipi üçlü bir dereceleme sistemine göre geliştirilmiş olup, her bir madde için “tamamen gözlemlendi”, “kısmen gözlemlendi”, “gözlemlenmedi” düzeyleri kullanılmıştır. Gözlem sırasında her madde teker teker ele alınarak hangi frekansı kaç öğrencinin uyguladığı gözlem yapılarak sayı ile ifade edilmiştir.

ÇALIŞMASINA UYGUN ATIK MALZEMELERİ SEÇER. Maddesi; 19 öğrenci tamamen gözlemlendi, 5 öğrenci “kısmen gözlemlendi”, 3 öğrenci için “gözlemlenmedi” frekansı gözlem sonucunda işaretlenmiştir.

ATIK MALZEMELERİN KENDİ DOKUSUNDAN YARARLANIR. Maddesi; 22 öğrenci için “her zaman”, 5 öğrenci için “bazen” işaretlenmiştir. Bu madde Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun atık malzemenin dokusundan yararlandığını göstermektedir.

Sayısal değerler girildikten sonra ortalamaları alınarak deney grubunun ortalamasının hangi düzeyde olduğu ölçülmüştür.

4.3.3. Öğrenci Görüşme Formu

Bu çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan öğrenci görüş formunun geliştirilmesi sırasında branş öğretmenlerinden görüşler alınmış, görsel sanatlar dersinde, iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde, atık malzemelerin öğrencilerin çalışma boyunca çalışmadan haz alma, zorluk derecesi, sanatsal gelişimlerinin olumlu ya da olumsuz sonuçları, sanatsal anlamda ne kadar yararlı olduğu, öğrencilerin uygulamadaki karşılaştığı problemler belirlenmeye çalışılmıştır. Hazırlanan görüş formunda 26 madde belirlenmiş, Dicle üniversitesinde görev yapan iki öğretim üyesine sunulmuş ve öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda anlam karışıklığına neden olan 6 madde gerekli değişiklikler yapılarak 20 madde ile uygulanmıştır. Hazırlanan görüş formu likert tipi üçlü bir dereceleme sistemine göre geliştirilmiş olup, her bir madde için “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” düzeyleri kullanılmıştır. Ayrıca deney grubundan seçkisiz 10 öğrenciyle yüz yüze görüşme yapılarak atık malzemelerin çalışmalarına katkıları, sanatsal yaratıcılıklarına, bilgi düzeylerine katkıları konusunda görüşlerini yazmaları istenmiştir. Bu görüşlerden yola çıkarak atık malzemelerin öğrencilerin gelişimlerine hangi katkıları sağladığı saptanmaya çalışılmıştır.

4.3.4. Başarı Değerlendirme Ölçeği

Bu çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan başarı değerlendirme formunun geliştirilmesi sırasında branş öğretmenlerinden görüşler alınmış, toplam 5 maddeden oluşan başarı kriteri belirlenmiştir. Belirlenen kriterler çalışmadaki özgünlük ve yaratıcılık, belirlenen sürede çalışmayı tamamlama, teknik yeterlilik, kompozisyon ve bütünlük, uygulamalara karşı isteklilik durumu olarak belirlenmiş ve her bir kriter için 1-5 arası puanlama yapılarak öğrenci başarıları değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Etkinlik sonrası

her çalışma belirlenen 5 kriter göz önünde bulundurularak değerlendirilmiş, tüm öğrencilerin ortalaması alınmış ve başarı düzeyi belirlenmiştir. Başarı düzeyi hem bireysel olarak tespit edilmiş hem de grup olarak ortalaması alınarak grubun başarı düzeyi belirlenmiştir.

4.3.5. Deney Grubu Ders Planının Hazırlanması ve Uygulanması

Araştırmada belli bir konu sınırlaması olmaksızın “duygu, düşünce ve izlenimlerini iki boyutlu çalışmalarla yansıtır” olarak belirlenmiştir. Görsel Sanatlar Dersi müfredat programında yer alan ‘Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras, Sanat Eleştirisi ve Estetik’ öğrenme alanları ve ilgili kazanımlarından yararlanılarak 6 ders saatine göre ders planları hazırlanmıştır. Araştırma süresince uygulanan öntest sontest tutum ölçeği, öğrenci gözlem formu, öğrenci görüş ve değerlendirme formu verileri toplanarak kayıt altına alınmıştır. Farklı öğretmenlerin deneyim ve bilgileri arasındaki farkın, araştırmanın sonucuna olumsuz bir etki yapmasını önlemek için her iki grupta da derslerdeki, etkinlikler, ölçeklerin uygulanması ve kayıt altına alınması araştırmacı tarafından yürütülmüştür.

Ders planlarının hazırlanması ve uygulanması aşamasında sanat eğitimi öğretim yöntemleri içerisinde yer alan anlatım, örnek gösterme, soru cevap, tartışma, bireysel çalışma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Atık nesne ve sanat ilişkisi, sanatçıların atık malzemelerle yapmış oldukları çalışmalar ve kullanılan teknikler hakkında bilgilendirmelere yer verilmiştir. Kolaj, dekolaj, dekopaj ve asamblaj teknikleri gösteri yöntemi şeklinde yürütülmüştür. Etkinliklerin belirtilen şekilde düzenlenmesinin amacı, öğrencilerin atık malzemelerle nasıl çalışacaklarını aşamalarıyla öğrenmesidir. Araştırma belirlenen tarihlerde sırasıyla şu şekilde yürütülmüştür.

1. Hafta: Öğrencilere araştırma konusunda bilgilendirme yapılmış, bu araştırmanın bilimsel bir çalışma olduğu belirtilmiştir. Deney grubu öğrencilerine öntest- tutum ölçeği dağıtılarak, maddeleri teker teker okumaları ve kendilerince uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Anlamadıkları bir madde varsa sormaları istenmiştir. Gerekli açıklamalar yapılmıştır. İşaretlemeler sonrasında her öğrencinin formu sınıf listesi sıralamasına göre toplanarak 1-27 arası numaralandırılarak sayı numarası verilmiştir.

Verilen sayı numaraları aynı zamanda öğrenci gözlem ve görüş formlarında da kullanılmıştır.

2. Hafta: Atık malzemeler ile yapılacak çalışmalarda kullanılan teknikler (kolaj, dekolaj, dekopaj, asamblaj)ve sanatçıların atık malzemelerle yapmış oldukları iki boyutlu çalışmaları (Picasso, Braque, Richard Hamilton, Alberto Burri, Kurt Schwitters, Bubi, Burhan Doğançay, Lütfi Günay...) hakkında bilgilendirici sunum yapılmıştır. Öğrencilerden kullanabilecekleri atık malzemeleri belirleyerek, derse hazırlıklı bir şekilde gelmeleri istenmiştir. Görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan MEB. (2013 görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan ”7.2.1 Sanat eserlerindeki üslupları fark eder.” kazanımından yararlanılmıştır.

3.ve 4. Hafta uygulamalar ve öğrenci gözlem formları uygulanmıştır. Uygulama esnasında öğrencilerin çalışmalarına yaratıcılık, dilediği malzemeyi kullanma, dilediği kompozisyonu kurgulama konusunda müdahalede bulunulmamış sadece teknik konuda fikir verilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilerin çalışmaları gözlemlenerek, daha çok hangi malzemeleri ve tekniği kullandıkları, görsel biçimlendirme elemanlarını kullanıp kullanmadıkları, atık malzemenin dokusundan yararlanıp yararlanmadıkları gözlemlenerek kayıt altına alınmış ve çalışmalarındaki başarı düzeyleri ölçülerek nitel olarak değerlendirilmiştir. 2 hafta süren uygulama sürecinde görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan

7.1.2 Görsel sanat çalışmasında sanat tekniklerini ustalıkla kullanır.

7.1.4 Görsel sanat çalışmasında geleneksel ve çağdaş malzemeler ile teknikleri kullanır.

7.1.8 Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanlarını ve tasarım ilkelerini kullanır.

MEB. (2013) görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan “7.3.7. Çağdaş medyadaki imaj, yazı ve sembol gibi unsurların yönlendirici etkisini tanır”. Kazanımlarından yararlanılmıştır.

Müfredat programında yer almayan ancak olması gerektiği düşünülen ‘Çalışmalarında atık malzemelerden yararlanır.’, ‘Atık malzemelerin dokusundan yararlanır.’, ‘Atık

malzemelerin sanatsal bir ifade aracı olarak kullanılabileceğini bilir.’ (Meb., Görsel Sanatlar Dersi Müfredat Programı, 2017) Kazanımlarından yararlanılmıştır.

5.Hafta öğrenci görüş formu uygulanmıştır. Görüş formunda öğrencilerin uygulama sürecinde karşılaştıkları problemler, zorlandıkları konular, atık malzemelerin avantajları ve dezavantajları, atık malzemelerin onlara bir katkısının olup olmadığı hakkında kendi görüşlerine uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Öğrenci görüş formu sürecinde, müfredat programında yer alan;

MEB. (2013) görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan ‘‘7.3.8. Bilgi ve deneyimlerin sanat eserine yönelik bakış açısını nasıl etkilediğini açıklar’’kazanımından yararlanılmıştır. Görüş formuna ek olarak deney grubundan belirlenen 10 öğrenciyle bire bir görüşme yapılarak atık malzemelerin çalışmalarına etkisi, çalışma esnasında neler hissettikleri, avantajları, zorluk derecesi konularında da sözlü olarak ifade etmeleri istenmiştir.

6. Hafta son test tutum ölçeği ve başarı değerlendirme formu uygulanmıştır. Her bir öğrenciye tutum ölçeği dağıtılmış, kendilerince uygun olan seçeneği işaretlemeleri gerektiği açıklanmıştır. Uygulama öncesi ve sonrası tutumlarında herhangi bir değişiklik olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır.

Başarı Değerlendirme formu ile her öğrenci ayrı ayrı değerlendirilmiş, çalışmada özgünlük ve yaratıcılık, çalışmanın belirlenen sürede tamamlanıp tamamlanmadığı, kompozisyon ve bütünlük, teknik yeterlilik, derse karşı tutumu olmak üzere 5 kriter üzerinden değerlendirme yapılmış, her kriter1-5 arası puanlanarak öğrencilerin başarı düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

4.3.6. Kontrol Grubu Ders Planının Hazırlanması ve Uygulanması

1. Hafta öntest tutum ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilere araştırma konusunda bilgilendirme yapılmış, bu araştırmanın bilimsel bir çalışma olduğu belirtilmiş her öğrenciye ön tutum ölçeği dağıtılarak kendilerince uygun olan seçeneği işaretlemeleri gerektiği ifade edilmiştir.

2. Hafta Dünyaca ünlü sanatçıların (Pablo Picasso, Van Gogh, Boticelli, Gustave Klimpt Albert Durer,Burhan Doğançay, Lütü Günay..) iki boyutlu çalışmaları hakkında bilgilendirici sunum yapılmıştır. Her sanatçının farklı bir üslubu olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerden diledikleri tekniği kullanabilecekleri belirtilmiş, geleneksel boyama araçları hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bir sonraki derse hazırlıklı bir şekilde gelmeleri istenmiştir. MEB. (2013) görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan “7.2.1 Sanat eserlerindeki üslupları fark eder”. Kazanımından yararlanılmıştır.

3.ve 4. Hafta Uygulama esnasında öğrencilerin çalışmalarına yaratıcılık, dilediği tekniği kullanma, dilediği kompozisyonu kurgulama konusunda müdahalede bulunulmamış sadece teknik konuda fikir verilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilere sulu boya, pastel, kuru boya, karakalem olmak üzere geleneksel boyama araçlarını kullanabilecekleri belirtilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilerin çalışmaları gözlemlenerek, daha çok hangi malzemeleri ve tekniği kullandıkları, görsel biçimlendirme elemanlarını kullanıp kullanmadıkları, gözlemlenerek kayıt altına alınmıştır. 2 hafta süren uygulama sürecinde Görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan

7.1.2 Görsel sanat çalışmasında sanat tekniklerini ustalıkla kullanır.

7.1.4 Görsel sanat çalışmasında geleneksel ve çağdaş malzemeler ile teknikleri kullanır.

7.1.8 Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanlarını ve tasarım ilkelerini kullanır. (Meb., Görsel Sanatlar Dersi Müfredat Programı, 2017) Kazanımlarından yararlanılmıştır.

5.Hafta öğrenci görüş formu uygulanmıştır. Görüş formunda öğrencilerin uygulama sürecinde karşılaştıkları problemler, teknik anlamda zorlandıkları konular hakkında kendi görüşlerine uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Öğrenci görüş formu sürecinde, müfredat programında yer alan;

MEB. (2013) görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan “7.3.8. Bilgi ve deneyimlerin sanat eserine yönelik bakış açısını nasıl etkilediğini açıklar”. Kazanımından yararlanılmıştır.

6. Hafta sontest tutum ölçeği ve başarı değerlendirme formu uygulanmıştır. Her bir öğrenciye tutum ölçeği dağıtılmış, kendilerince uygun olan seçeneği işaretlemeleri

gerektiği açıklamıştır. Uygulama öncesi ve sonrası tutumlarında herhangi bir değişiklik olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır.

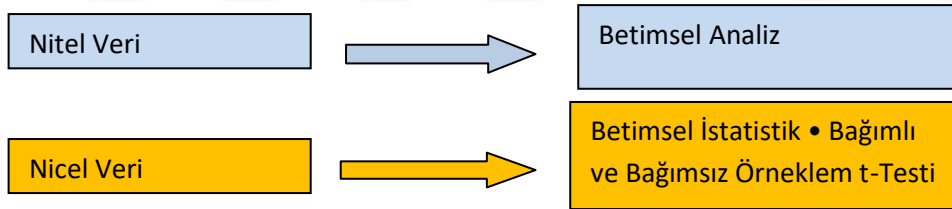
Değerlendirme formu ile her öğrenci ayrı ayrı değerlendirilmiş, çalışmada özgünlük ve yaratıcılık, çalışmanın belirlenen sürede tamamlanıp tamamlanmadığı, kompozisyon ve bütünlük, derse karşı tutumu olmak üzere 5 kriter üzerinden değerlendirme yapılmış, her kriter 1-5 arası puanlanarak öğrencilerin başarı düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

Verileri toplamak amacı ile geliştirilen uygulama öncesi ve sonrası tutum ölçeği, öğrenci gözlem ve görüş formları ve okulda yapılacak uygulama için; Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü kanalıyla araştırmacı adına Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma ve uygulama izni alınmıştır.

Araştırma Şanlıurfa ili, Karaköprü ilçesinde bulunan Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu'nda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, veriler nicel ve nitel olmak üzere iki yöntemle toplanmıştır.

Şekil 2 Veri Toplama Yöntemleri

Nicel veriler için istatistik ile bağımlı ve bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Nitel veriler için ise gözlemler ve öğrenci görüşlerinin yer aldığı tutanaklar kullanılarak, branş öğretmenlerinden yararlanılmıştır.

4.4.1. Nitel Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel veri analizi yeni bulguların keşfedildiği bir süreçtir. Bu süreçte elde edilen veriler düzenlenerek, tasnif edilir. Örüntüler, güvenilirliği düşük olan maddeler çıkarılarak

kavramlara ulaşılır. Ulaşılan bulgular rapor haline getirilir. Merriam (2009)'a göre nitel veri analizi, elde edilen nitel veriler katılımcıların ne söylediğini, araştırmacının bu verilerden hangi sonuçları çıkardığını, topladığı verileri birleştirerek yorumlamayı içerir.

Yıldırım ve Şimşek (2011) ise betimsel analiz için elde edilen bulguların düzenlenerek, yorumlanması ve araştırmanın sonuçlarını sunması amacıyla yapıldığını ifade etmişlerdir. Betimsel analizin içerisinde gözlem, görüşme ve veri toplama araçlarında yer alan soru ve temalar temel alınarak analizlerin yapıldığını söylemişlerdir. Bu araştırma da öğrenci görüş ve gözlem formları betimsel analize dayalı olarak yapılmıştır. Öğrenci görüş formlarındaki sorular temel alınarak kodlamalar yapılmış ve bu kodlar bir araya getirilerek sorulara dayalı olarak temalar oluşturulmuştur.

Yıldırım ve Şimşek (2011) betimsel analizin dört aşamadan oluştuğunu ifade etmişlerdir.

İlk aşama Betimsel Analiz için bir çerçeve oluşturulması aşamasıdır. Araştırma sorularından, kavramsal çerçevesinden veya görüşme, gözlem formlarından yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulmalıdır. Bu araştırmada öğrenci görüşleri ve gözlem formlarında yer alan sorulara dayalı olarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. Oluşturulan bu çerçevede atık malzemelerin öğrencilerin çalışmalarına, hayal gücüne ve el becerisine hangi katkıları sağladığı, sanatsal yönden hangi gelişmeleri sağladığı verilerden elde edilmeye çalışılmıştır.

İkinci aşamada tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi gerekir. Daha önceden oluşturulmuş olan çerçeveye göre elde edilen veriler okunup düzenlenmelidir. Bu araştırmada belirlenmiş çerçeveye göre veriler okunmuş, düzenlenmiş, anlamlı ve mantıklı şekilde veriler tabloya işlenmiştir. Belirlenen çerçeveye uygun olmayan maddeler dışarıda bırakılmıştır. Kodlama işlemine geçmeden önce öğrencilere ait formlar sıra numarasına göre kodlanmış, her maddedeki frekansı kaç öğrencinin işaretlediği sayı olarak belirlenerek veri seti halinde düzenlenmiştir.

Üçüncü aşama olan bulguların tanımlanması aşamasında düzenlenen ve işlenen veriler gerekli yerlere doğrudan alıntılar yapmak suretiyle desteklenmelidir. Buradan yola çıkarak araştırmanın bulgularında alıntılara da yer verilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen veriler kolay, anlaşılır ve okunabilir bir şekilde tanımlanmış ve gereksiz tekrar ve tanımlardan kaçınılmıştır.

Son aşama olan bulguların yorumlanması aşamasında ulaşılan bulgular anlamlandırılarak yorumlanır. Bu araştırmada ulaşılan bulgular araştırmacı tarafından açıklanmış, anlamlandırılmış ve temalarla ilişkilendirilmesi yapılmıştır.

Araştırmada önemli olan konulardan birisi de verilerin elle mi yoksa bilgisayar destekli programlar kullanılarak mı yapılması konusudur. Tıkaç (2015) bilgisayar destekli yazılımlar kullanılarak yapılan veri girişlerinin hata payını azaltacağını ve araştırma sonuçlarının güvenirliliğini arttıracağını vurgulamıştır. Nitel veya nicel verilerin kodlanması, saklanması, modellenmesi veya gruplandırılması işlemlerinin bilgisayar ortamında yapılması avantajlar sağlar. Bu araştırmada da veriler bilgisayar ortamında girilerek sonuçlara ulaşılmıştır. Bu nedenle araştırma için toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak elde edilen bulguların yorumlanması yapılmıştır. Johnson ve Christensen (2012) “Nitel veri analizinde bilgisayar programlarının avantajı verinin kaydedilmesi ve organize etmede araştırmacıya yardım etmesidir Nitel araştırmalarda kullanılan bilgisayar yazılımları Nvivo, QDA, Minner ve Atlas Ti'dir”.

Buradan yola çıkarak nitel verilerin toplanması amacıyla geliştirilmiş olan öğrenci gözlem formları kullanılarak, etkinlik süresince her öğrencinin çalışma sırasındaki atık malzemeyi kullanma şekli, atık malzemelerdeki tercihi, çalışma sırasında zorlanıp zorlanmadığı ve bu etkinlikteki istekliliği gözlem yapılarak kayıt altına alınmıştır. Her öğrenciye ait gözlem formunda ilgili gözlemler kutucuklara işaretlenmiş ve bir veri tablosu oluşturulmuştur. Gözlem formları sıralanarak incelenmiş, branş öğretmenlerinin düşüncelerinden de yararlanılarak yorumlanmıştır. Ayrıca seçkisiz 10 öğrenciye konuyla ilgili düşüncelerini aktarmaları istenerek öğrencilerin iki boyutlu tasarımlarda atık malzemelerin kullanımına yönelik bilgi sahibi olunmuştur.

4.4.2. Nicel Verilerin Toplanması

Araştırmada nicel verilerin toplanması için öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Seçer (2013) “bilimsel araştırmalarda verilerin normal dağılması hangi analiz tekniğine karar verileceğini belirlemek açısından önemlidir”. Alan

yazında tek değişkenli normal dağılımı incelemek için Çiçek, Güriş ve Astar (2014) "Çarpıklık ve Basıklık, Kolmogorov-Smirnov, Shapiro Wilks, Histogram, Q-Q Grafiği, P-P Grafiği" testlerinin incelenmesi önerilmektedir.

Araştırma kapsamında dağılımın normal olup olmadığına Shapiro-Wilks testi ile bakılmıştır. Büyüköztürk (2011) ile Seçer (2013) Shapiro-Wilks testinin kullanılması için örneklemin en fazla 50 olması gerektiğini önermiştir. Bu referanslara dayalı olarak araştırmada deney ve kontrol gruplarının 50 öğrenciden az olmaması nedeniyle, dağılımın normal olup olmadığına öntest – sontest faktör analiz yapılarak güvenilirliği belirlenmiştir. Öntest sontest verileri oluşturulurken deney grubu 1, kontrol grubu 2 olarak belirlenmiştir. Yine bu testleri cinsiyet değişkenlerini ölçmek amacıyla kız öğrenciler için 1, erkek öğrenciler için 2 olarak belirlenerek veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

Shapiro-Wilks testi ile bakılmıştır.

Tablo -3 Shapiro-Wilks testi sonuçları

Testler	Shapiro-Wilks	P
Deney Grubu Tutum Öntest	,986	,97
Deney Grubu Tutum Sontest	,601	,00
Kontrol Grubu Tutum Öntest	,946	,17
Kontrol Grubu Tutum Sontest	,979	,84

Tablo-3 incelendiğinde, sadece deney grubunun sontest verilerinde testin anlamlı olduğu (Deney Grubu Tutum Sontest: $p < ,05$) dolayısıyla dağılımın normal olmadığı, diğer verilerde ise dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p > ,05$).

Bölüm V

Bulgular Ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmada ele alınan alt problemlerin çözümü için toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmesi sonucunda elde edilen nicel ve nitel bulgular ve yorumları yer almaktadır.

5.1. Nicel Bulgular Ve Yorumlar

Araştırma sürecinde nicel bulguları elde etmek için öğrencilere uygulanan tutum ölçekleri toplanarak sıralandı. Toplanan tutum ölçekleri Excel programında deney grubu 1, kontrol grubu 2 olarak kodlanarak, değerler girildi. Ayrıca her iki grup için kız öğrencilere 1, erkek öğrencilere 2 numaralı kodlar verilerek spps programına aktarıldı. Bu bölümde araştırmanın alt amaçları doğrultusunda verilerin analizi sonucu elde edilen nicel bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

5.1.1.Deney Grubunun Görsel Sanatlar Eğitime Yönelik Tutumları Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi“Deney grubunun Görsel Sanatlar Eğitime Yönelik Tutumları Öntest-Sontest puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?” şeklinde düzenlenmiştir. Bu amaçla, iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde, atık malzemeleri kullanan deney grubunda yer alan öğrencilerin görsel sanatlar dersi tutum ölçeğinden almış oldukları öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

Uygulama öncesi ve sonrası deney grubundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı derecede farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan ilişkili örneklem t-testi sonuçları tablo- 4 de verilmektedir.

Tablo-4 Deney Grubunun Görsel Sanatlar Eğitime Yönelik Tutumlarına İlişkin, İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları

Grup	Test	N		Ss	T	P
Deney Grubu	Öntest	27	3,57	,60	-4,79	,00
	Sontest	27	4,39	,83		

Tablo-4: incelendiğinde, deney grubuna ait görsel sanatlar eğitime yönelik tutum öntest-sontest puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda ($t=-4,79$, $p<.05$) öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı bir fark saptanmıştır. Görsel sanatlar dersinde atık malzemeleri kullanan deney grubunun görsel sanatlar eğitime yönelik tutum öntest puan ortalaması $x=3,57$; sontest puan ortalaması ise $x=4,39$ 'dur. T-testi analizi sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($d= t/\sqrt{n} = -4,79/5,20 = 0,92$) bu farkın büyük düzeyde (Can, 2014) olduğunu göstermektedir.

Test sonuçlarından yola çıkarak deney grubunda yapılan öğrenci merkezli uygulamaların, deney grubuna ait görsel sanat eğitime yönelik tutum öntest-sontest puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak da anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı bir fark saptanmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin görsel sanatlar dersinde yabancı oldukları bir malzeme olan atık malzemeleri, öğretmenin yaptığı demonstrasyon ile doğru ve açık şekilde öğrenmeleri; ardından atık malzemelerle özgürce çalışmaları, öğrenme sürecinde yaparak yaşayarak, yapıp bozarak öğrenmelerinin, onlara atık malzemelerle ilgili bazı deneyimler sağladığı hissederek işler ortaya çıkarmaları ve yaptıklarından oyun zevki olarak uygulamalar yapmaları, onların derse olan ilgilerinde ve buna bağlı olarak görsel sanat eğitime yönelik tutumlarında olumlu yönde bir gelişme yarattığı söylenebilir. Ayrıca öğretmeninde; demonstre ederek her derse başlamasının, öğrencilerin yanlış veya eksik işler yaptıklarında onlara ipuçları vererek yönlendirmesinin; kendilerini ifade

etmelerini sağlamasının; işlerini diğer öğrencilerin işleri ile karşılaştırmalarını sağlamasının(yansıma) derse karşı ilgi, kendini ifade etme, sanatsal gelişim, el becerisine katkı açısından olumlu etki yarattığı sonucuna varılabilir. Bu bağlamda görsel sanatlar dersinde iki boyutlu çalışmalarda atık malzemelerin kullanımı üzerinde durulmasının faydası olacaktır.

5.1.2. Kontrol Grubunun Görsel Sanatlar Eğitime Yönelik Tutum Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın alt problemlerinden birisi olan “Kontrol grubunun öntest–sontest tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?” şeklinde düzenlenmiştir. Bu amaçla, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin görsel sanatlar eğitime yönelik tutum ölçeğinden almış oldukları öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo-5:Kontrol Grubunun Görsel Sanatlar Eğitime Yönelik Tutumlarına İlişkin, İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları

Grup	Test	N		Ss	T	P
Kontrol Grubu	Öntest	27	3,46	,60	-5,87	,00
	Sontest	27	3,80	,38		

Tablo-5 İncelendiğinde, kontrol grubuna ait görsel sanatlar eğitime yönelik tutum öntest-sontest puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda ($t=-5,87$, $p<.05$) öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı bir fark saptanmıştır. Görsel sanatlar dersinde geleneksel boyama yöntemlerini kullanan kontrol grubunun görsel sanatlar eğitime yönelik tutum öntest puan ortalaması $x=3,46$; sontest puan ortalaması ise $x=3,80$ 'd r. T-testi analizi sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($d= t/\sqrt{n} = -5,87/5,20 = 1,13$) bu farkın çok büyük düzeyde (Can, 2014) olduğunu göstermektedir.

5.1.3. Deney ve Kontrol grubunun Öntest Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Tablo-6 Deney Ve Kontrol Grubunun Öntest Sonuçlarına İlişkin, İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları

Test	Grup	N		Ss	t	P
Öntest	Deney Grubu	27	3,58	,60	781	,442
	Kontrol Grubu	27	3,46	,60		

Tablo-6' da yer alan sonuçlar incelendiğinde, grupların ön test tutum ortalama puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($t=781$; $p>.05$). Deney grubu tutum öntest puan ortalaması $x= 3,58$; kontrol grubu tutum öntest puan ortalaması sonucu $x= 3,46$; olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç, atık malzemeler kullanarak iki boyutlu çalışmalar yapan deney grubu ile geleneksel boyama araçlarını kullanan kontrol grubu arasında görsel sanatlar dersine yönelik ön tutumları sonuçları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda deney ve kontrol grubunun görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ön-test sonuçları açısından birbirine oldukça yakın olduğu söylenebilir.

Bu sonuç, atık malzemeler kullanarak iki boyutlu tasarımlar yapan deney grubu ile geleneksel boyama araçlarını kullanan kontrol grubu arasında görsel sanatlar dersine yönelik ön tutumları sonuçları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda deney ve kontrol grubunun görsel sanatlar dersine yönelik tutumları öntest sonuçları açısından denk olduğu söylenebilir.

5.1.4. Deney ve Kontrol grubunun Sontest Sonuçlarına İlişkin Bulgular Ve Yorumlar

Tablo-7 Deney ve Kontrol Grubunun Sontest Sonuçlarına İlişkin, İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları

Test	Grup	N		Ss	t	P
Sontest	Deney Grubu	27	4,39	,83	3,85	,00
	Kontrol Grubu	27	3,80	,38		

Tablo-7 incelendiğinde, grupların sontest tutum ortalama puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($t=3,85$; $p<.05$). Görsel sanatlar dersinde atık malzemeleri kullanan deney grubunun görsel sanatlar eğitime yönelik tutum sontest puan ortalaması $x=4,39$; kontrol grubunun sontest puan ortalaması ise $x=3,80$ 'd r. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($d= t/\sqrt{n} = -3,85/5,20 = 0,74$) bu farkın orta düzeyde (Can, 2014) olduğunu göstermektedir.

Bu anlamlı farkın nedenleri düşünüldüğünde; Gündelik yaşamdan nesnelerin işe yaramaz diye düşünülüp çöpe atılan kısmı ile çalışmanın, çocuklarda var olan atık nesne tanımını değiştirdiği, atık nesnelerden yeni şeyler üreten çocukların bir şeyleri başarabilmenin verdiği haz duygusuyla birlikte derse tutumunu da olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Sontest ortalamasının deney grubu öğrencileri lehine anlamlı çıkmasının nedenlerinden biriside, farklı derecelerde yetenek, ilgi ve zekâları olan öğrencilerin, değişik ve kolay uygulanabilirliğe sahip atık malzemeleri çeşitli tekniklerde uygulamaktan memnun olmalarına bağlanabilir.

5.1.5. Verilerin Cinsiyete Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada; a)Deney Grubu Tutum Öntest, b)Deney Grubu Tutum Sontest, c)Kontrol Grubu Tutum Öntest ve d)Kontrol Grubu Tutum Sontest verilerinin cinsiyete göre anlamlı fark gösterip göstermediğine bakılmıştır. Normallik testi sonuçları bağlamında, a)Deney Grubu Tutum Öntest, c)Kontrol Grubu Tutum Öntest ve d)Kontrol Grubu Tutum Sontest verileri için parametrik test olan t-testi; b)Deney Grubu Tutum Sontest verileri için ise nonparametrik test olan mann-whitney u testi kullanılmıştır.

Elde edilen sonuçlar Tablo-8 ve Tablo-9 da verilmiştir.

Tablo-8 Cinsiyete İlişkin, Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Grup	Cinsiyet	n		ss	t	P
a)Deney Grubu Tutum Öntest	Kız	14	3,60	,59	,206	,84
	Erkek	13	3,55	,64		
c)Kontrol Grubu Tutum Öntest	Kız	14	3,37	,75	-,815	,42
	Erkek	13	3,56	,36		
d)Kontrol Grubu Tutum Sontest	Kız	14	3,80	,47	-,014	,99
	Erkek	13	3,80	,28		

Tablo-9 Cinsiyete İlişkin, Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	Cinsiyet	n	Kareler Ort.	Kareler Top.	Z	P
b)Deney Grubu Tutum Sontest	Kız	14	3,60	,59	,206	,38
	Erkek	13	3,55	,64		

Tablo-8 ve Tablo-9 a bakıldığında Deney ve Kontrol gruplarının öntest ve sontest sonuçlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$). Dolayısıyla Görsel sanatlar dersinde atık malzemelerin öğrencilerin görsel sanatlar eğitimine yönelik tutumlarında cinsiyete göre anlamlı fark olmadığı anlaşılmaktadır.

5.1.6. Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular

Tablo-10 Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Yönelik Standart Sapma Ve Ortalama Değerlere İlişkin Sonuçlar

1	Atık Malzemelerle Sanatsal Çalışmalar Yapmak Zevklidir.	,40 2,81	Katılıyorum
2	Atık Malzemeler Farklı Dokuları Elde Etmede Kolaylık Sağladı.	,40 2,81	Katılıyorum
3	Atık Malzemelerle Çalışmak Sanatsal Gelişimime Katkı Sağladı.	,57 2,59	Katılıyorum
4	Atık Malzemeler Esere Görsel Ve Estetik Açıdan Değer Kattı.	,42 2,78	Katılıyorum
5	Atık Malzemeler Kompozisyon Oluşturmada Kolaylık Sağladı.	,64 2,59	Katılıyorum
6	Atık Malzemeler Açık Ve Koyu Lekeleri Oluşturmada Kolaylık Sağladı.	,64 2,59	Katılıyorum
7	Görsel Sanatlar Dersinde Çalışmalarda Atık Malzemeleri Kullanmak Ekonomiktir.	,00 3,00	Katılıyorum
8	Atık Malzemeleri Kullanmak Sanatsal Yönden Bilgimi Arttırdı.	,19 2,96	Katılıyorum
9	Atık Malzemeleri Kullanmak Hayal Gücümü Arttırdı.	,46 2,85	Katılıyorum
10	Atık Malzemeleri İki Boyutlu Bir Çalışmaya Dönüştürmek Zordur.	,69 1,63	Katılmıyorum
11	Görsel Sanatlar Dersinde Atık Malzemeler Kullanılmalıdır.	,00 3,00	Katılıyorum
12	Görsel Sanatlar Dersinde Atık Malzemeleri Kullanmak El Becerimi Geliştirdi.	,27 2,93	Katılıyorum
13	Çalışmalarda Kullanacağım Atık Malzemeleri Belirlemekte Zorlandım.	,59 1,26	Katılmıyorum
14	Atık Malzemeler Çeşitli Şekiller Oluşturmada Kolaylık Sağladı.	,55 2,67	Katılıyorum
15	Atık Malzemeler Her An Bulunabilmesinden Dolayı Avantajlıdır.	,00 3,00	Katılıyorum
16	Atık Malzemelerle Çalışırken Sanatsal Yaratıda Kendimi Rahat Hissettim.	,62 2,67	Katılıyorum
17	Atık Malzemelerle Çalışmak Zordur.	,56 1,37	Katılmıyorum
18	Atık Malzemeler Şekilleri Oluşturmakta Bana Kolaylık Sağladı.	,53 2,74	Katılıyorum
19	Çalışmalarımnda Atık Malzemeleri Kullanmak Estetik Açıdan Olumlu Sonuç Verir.	,19 2,96	Katılıyorum
20	Çalışmalarımnda Atık Malzemelerin Seçiminde Zorlanırım	,49 1,37	Katılmıyorum
	Toplam	,10 2,53	Katılıyorum

Tablo-10 incelendiğinde 4 madde (10, 13, 17, 20. Maddeler) “katılmıyorum” düzeyinde geriye kalan tüm maddeler “katılıyorum” düzeyinde çıkmıştır. Katılmıyorum düzeyinde çıkan maddelerin de bir anlamda ters madde, yani atık malzemelerle ilgili olumsuz ifadeler içeren maddelerdir.

Katılıyorum düzeyinde çıkan maddelerden en yüksek üç madde: “7. Görsel sanatlar dersinde çalışmalarda atık malzemeleri kullanmak ekonomiktir 11. Görsel sanatlar dersinde atık malzemeler kullanılmalıdır ve 15. Atık malzemeler her an bulunabilmesinden dolayı avantajlıdır” maddeleridir (7, 11, 15. Madde ortalamaları: $\bar{x}=3,00$). Toplam ortalamaya bakıldığında 2,53 ile katılıyorum düzeyinde çıkmıştır.

Bu durumda öğrencilerin atık malzemelerin kullanımına ilişkin olumlu bir düşünce içerisinde oldukları söylenebilir.

5.1.7. Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Atık malzemelerin kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan t testi sonuçları Tablo-11 de verilmiştir.

Tablo-11 Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Yönelik Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Test	N		Ss	T	P
Kız	13	2,5308	,09	,056	,96
Erkek	14	2,5286	,11		

Tablo-11 incelendiğinde cinsiyete göre öğrencilerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($t=,056$; $p>,05$). Hatta ortalamalara bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin neredeyse aynı ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Buna göre atık malzemelerin her iki cinsiyette öğrencilere hitap ettiği, her iki cinsiyetinde kolaylıkla uygulaya bildiği söylenebilir.

Araştırmanın alt amaçlarından birisi olan “Atık malzemeleri kullanan deney grubu öğrencileri ile geleneksel şekillendirme yöntemleri kullanan kontrol grubu öğrencilerinin çalışmaları ve başarı düzeyleri arasında belirgin bir fark var mıdır? Sorusuna cevap bulmak için araştırmacı tarafından hazırlanan başarı değerlendirme ölçeği kullanılmıştır.

Başarı değerlendirme ölçeği; Özgünlük Ve Yaratıcılık, Kompozisyon ve Bütünlük, Teknik Yeterlilik, Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama ve Uygulamada İsteklilik başlıkları altında hazırlanmıştır. Her öğrencinin çalışması 1-5 arası notla değerlendirilmiştir. Değerlendirmede sayısal değerlerin karşılığı olan şu ifadeler yer almaktadır.

5:Çok İyi, 4:İyi, 3:Orta, 2: Kötü, 1: Çok Kötü .

Deney grubundaki her öğrencinin çalışması ayrı ayrı incelenerek, başarı değerlendirme ölçeğinde belirtilmiş olan alt başlıklar göz önünde bulundurularak 1-5 arası notla değerlendirilmiştir. Her öğrencinin aldığı notların ortalaması alınarak hem bireysel hem de grup olarak hangi düzeyde olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca başarı değerlendirme ölçeğinde belirtilmiş olan alt başlıklar da ayrı ayrı ortalamaları hesaplanarak ortalamaları alınmış, öğrencilerin özellikle hangi konularda zorlandığı, hangi başarı alt başlıklarının ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Başarı değerlendirme ölçeği hem deney grubunda hem de kontrol grubunda uygulanarak gruplar arasındaki başarı düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

5.1.8 Deney Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeğine Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

Tablo-12. Deney Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeği

HACI ABDURAHMAN ÖZDEMİR ORTAOKULU DENEY GRUBU BAŞARI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ BAŞARI DEĞERLENDİRME FORMU 1-5 ARASI DEĞERLENDİRİLMİŞTİR. 5: ÇOK İYİ, 4: İYİ, 3: ORTA, 2: KÖTÜ, 1: ÇOK KÖTÜ							
Sıralama	Cinsiyet	Özgünlük ve Yaratıcılık	Kompozisyon ve Bütünlük	Teknik Yeterlilik	Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama	Uygulamada İsteklilik Durumu	Bireysel Ortalama lar
1	1	4	4	4	5	5	4.4
2	1	4	5	4	5	5	4.6
3	1	3	4	4	5	5	4.2
4	2	4	4	4	5	5	4.4
5	1	3	3	4	3	5	3.6
6	2	4	5	4	5	5	4.6
7	1	3	4	4	5	5	4.2
8	1	3	5	5	4	5	4.4
9	2	4	4	3	5	5	4.2
10	2	4	5	4	5	5	4.6
11	2	3	4	3	4	4	3.6
12	2	4	4	3	5	4	4.0
13	2	5	5	4	5	5	4.8
14	1	5	4	5	5	5	4.8
15	1	4	4	3	5	4	4.0
16	2	3	3	3	5	5	3.8
17	2	4	4	4	5	5	4.4
18	2	5	3	4	4	5	4.2
19	2	3	2	3	3	4	3.0
20	1	3	4	4	4	5	4.0
21	1	5	4	4	5	5	4.6
22	2	4	3	3	5	4	3.8
23	1	4	5	4	5	5	4.6
24	1	4	4	4	5	5	4.4
25	2	4	4	5	5	5	4.6
26	1	3	4	3	5	5	4.0
27	1	3	5	3	4	4	3.8

Deney grubu başarı ölçeği incelendiğinde deney grubunun başarı ortalamasının ‘4,19’

olduğu görülmektedir. Buna sonuca göre deney grubunun not ortalamasının ‘iyi’ düzeyde olduğu söylenebilir.

Ayrıca, deney grubu başarı değerlendirme ölçeği alt başlıklar halinde incelendiğinde de başarı ortalamalarında şu sonuçlar görülmektedir.

Özgünlük ve Yaratıcılık: 3,77- orta düzey.

Kompozisyon ve Bütünlük: 4,40- iyi düzeyde.

Teknik Yeterlilik: 3,77 – orta düzey.

Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama: 4,66- iyi düzey.

Çalışmada İsteklilik:4,77-iyi düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

5.1.9. Kontrol Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeğine Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

HACI ABDURAHMAN ÖZDEMİR ORTAOKULU							
KONTROL GRUBU BAŞARI DEĞERLENDİRME FORMU							
BAŞARI DEĞERLENDİRME FORMU 1-5 ARASI DEĞERLENDİRİLMİŞTİR.							
5: ÇOK İYİ, 4: İYİ, 3: ORTA , 2: KÖTÜ, 1: ÇOK KÖTÜ DERECELENDİRİLMİŞTİR.							
SIRA	CİNSİYET	Özgünlük ve Yaratıcılık	Kompozisyon ve Bütünlük	Teknik Yeterlilik	Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama	Uygulamada İsteklilik Durumu	Ortalama
1	1	3	4	2	2	3	2.8
2	1	4	3	3	5	3	3.6
3	1	4	4	4	5	4	4.2
4	1	3	3	3	3	5	3.4
5	2	4	4	4	5	5	4.4
6	1	3	5	2	3	5	3.6
7	2	4	4	3	5	5	4.2
8	2	3	3	3	4	4	3.4
9	1	4	5	3	4	5	4.2
10	2	4	5	4	4	5	4.4
11	2	3	4	3	4	3	3.4
12	1	4	4	2	5	4	3.8
13	1	5	5	4	5	5	4.8
14	1	2	2	3	3	5	3.0
15	1	4	4	3	4	4	3.8
16	1	4	4	4	4	5	4.2
17	1	4	4	3	4	5	4.0
18	2	3	3	3	4	3	3.2
19	1	4	4	4	5	4	4.2
20	2	4	4	3	5	5	4.2
21	1	3	3	3	5	3	3.4
22	1	2	2	4	3	3	2.8
23	1	4	5	3	5	5	4.4
24	2	3	2	4	5	5	3.8

Tablo -13 Kontrol Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeği

Kontrol grubunun çalışmaları da deney grubunda olduğu gibi notla değerlendirildi. Ortaya çıkan sonuçların ortalamaları alınarak genel anlamda grubun hangi düzeyde olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo incelendiğinde kontrol grubunun başarı ortalamasının “3,52” olduğu görülmektedir. Buna sonuca göre kontrol grubunun not ortalamasının “orta” düzeyde olduğu söylenebilir.

Ayrıca, kontrol grubu başarı değerlendirme formu alt başlıklar halinde incelendiğinde de başarı ortalamalarında şu sonuçlar görülmektedir.

Özgünlük ve Yaratıcılık: 3,62- orta düzey.

Kompozisyon ve Bütünlük: 3,74- orta düzeyde.

Teknik Yeterlilik: 3,25 – orta düzey.

Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama: 3,51- orta düzey.

Çalışmada İsteklilik:3,48 -orta düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

İki grubun başarı ortalamaları karşılaştırıldığında şu sonuçlar çıkmaktadır.

5.1.10 Grupların Başarı Ortalamalarına Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

Tablo- 14. Gruplara Göre Başarı Düzeyleri Ortalamaları

Gruplar	Özgünlük ve Yaratıcılık	Kompozisyon ve Bütünlük	Teknik Yeterlilik	Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama	Çalışmada İsteklilik	Ortalama
Deney	3,77	4,40	3,77	4,66	4,77	4,19
Kontrol	3,62	3,74	3,25	3,51	3,48	3,52
Fark	0,15	0,76	0,52	1,15	1,29	0,67

Tablo- 14 incelendiğinde iki grubun başarı düzeyleri ortalamaları ve başarı ortalamaları arasındaki farklar görülmektedir.

Tabloya göre deney grubunun genel başarı düzeyi ortalamasının, kontrol grubu başarı düzeyi ortalamasına göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Deney grubu başarı düzeyi ortalamasının kontrol grubunun ortalamasına göre 0,67 oranında daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablonun alt başlıklarının ortalamalarına bakıldığında da deney grubunun ortalamalarının kontrol grubuna göre yüksek olduğu görülmektedir.

- Özgünlük ve Yaratıcılık alt başlığı gruplar arasındaki fark 0,15 oranında deney grubu lehinedir.
- Kompozisyon ve Bütünlük alt başlığı gruplar arasındaki fark 0,76 oranında deney grubu lehinedir.
- Teknik Yeterlilik alt başlığı gruplar arasındaki fark 0,52 oranında deney grubu lehinedir.
- Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama alt başlığı gruplar arasındaki fark 1,15 oranında deney grubu lehinedir.
- Çalışmada İsteklilik alt başlığı gruplar arasındaki fark 1,29 oranında deney grubu lehinedir.

Bu durum şöyle açıklanabilir. İki boyutlu tasarımların öğretilmesinde atık malzemeleri kullanmanın öğrencilerin başarılarına olumlu katkı sağlamaktadır. Özellikle deney grubu ile kontrol grubu arasında, Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama ve Çalışmada İsteklilik alt başlıklarının ortalamalarındaki fark yüksektir. Öğrencilerin alışagelmış tekniklerin dışında atık malzemelerle kolaj, dekolaj ve asamblaj gibi farklı tekniklerle çalışmanın, çalışmadaki istekliliğini arttırdığı söylenebilir. Bu sayede çalışmalarına ayırdıkları zamanında arttığı ve belirlenen sürede çalışmalarını tamamladıkları olarak açıklanabilir.

5.2. Nitel Bulgular ve Yorumlar

Deney grubuna etkinlik sırasında araştırmacı tarafından uygulanan öğrenci gözlem formlarında, her öğrenci gözlemlenerek, gözlem sonuçları kaydedilmiş ve bu gözlemler sayısal ifadeler kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Maddeler incelendiğinde çalışmaların; özgünlük ve yaratıcılık, kompozisyon ve bütünlük, teknik yeterlilik, öğrencinin çalışmasını

belirlenen sürede tamamlaması, uygulamadaki istekliliği, sanatsal biçimlendirme elemanlarının kullanımı çalışmasına uygun atık malzemelerin kullanımı, malzemenin dokusundan yararlanma, renk uyumu göz önünde bulundurularak kayıt altına alınmıştır.

5.2.1. Deney Grubu Öğrenci Gözlem Formlarına Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

Etkinlik sürecinde öğrencilerin çalışma aşamasındaki davranışları, atık malzemelerdeki seçimi, konuyu uygulama biçimleri gözlenerek kayıt altına alınmak üzere her öğrenciye ait formlar üzerinde kodlamalar yapılmış ve kayıt altına alınmıştır. Öğrenci gözlem formların da yer alan maddeler incelendiğinde şu bulgular elde edilmiştir.

*ÇALIŞMASINA UYGUN ATIK MALZEMELERİ SEÇER. Maddesi incelendiğinde 21 öğrenci için tamamen, 5 öğrenci için kısmen gözlendi, 1 öğrencinin ise atık malzemenin seçiminde ve atık malzemeleri çalışmasına monte etmede zorlandığı gözlenmiştir.

Buna göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun çalışmalarına uygun atık malzemeleri kullandığı söylenebilir. Öğrenciler hem malzeme seçiminde hem de atık malzemelerin iki boyutlu çalışmaya dönüştürülmesi aşamasında zorlanmadığı söylenebilir.

* ÇALIŞMASINDA RENK UYUMUNA DİKKAT EDER. Maddesindeki 24 öğrencide tamamen gözlendi, 2 öğrenci için kısmen gözlendi, 1 öğrencinin ise çalışmasında kullandığı atık malzemelerde renk uyumuna dikkat etmediği gözlenmiştir. Bu maddeden şu sonuç çıkarılabilir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun çalışmasında kullandığı atık malzemelerin renginden yararlandığını, renk uyumunu da göz önünde bulundurarak çalışmasını yaptığı söylenebilir.

* ÇALIŞMASINDA GÖRSEL SANAT ELEMANLARINDAN(ÇİZGİ, NOKTA, RENK, LEKE VS.) YARARLANIR. Maddesinde 25 öğrenci için tamamen gözlendi, 2 öğrenci için kısmen gözlendi işaretlenmiştir. Buna göre deney grubunun nerdeyse tamamı görsel biçimlendirme elemanlarını atık malzemeleri kullanarak şekillendirmiştir. Çalışmasında çizgi, leke, şekil, nokta etkinsi tamamen atık malzemeleri kullanarak gerçekleştirmiştir.

* ATIK MALZEMELERİN KENDİ DOKUSUNDAN YARARLANIR. Maddesi incelendiğinde 25 öğrencinin atık malzemenin kendi dokusundan yararlandığı

gözlenmiştir. Öğrenciler çalışmalarında tamamen malzemenin kendi dokusundan yararlanarak özgün kompozisyonlar elde etmiştir.

* ÇALIŞMASINI VERİLEN SÜREDE TAMAMLAR. Maddesi incelendiğinde 25 öğrencinin çalışmasını verilen sürede tamamladığı gözlenmiştir.

* ATIK MALZEMELERLE ÖZGÜN ÇALIŞMALAR YAPAR. Maddesi incelendiğinde 25 öğrencinin çalışmasında'' tamamen gözlendi'' frekansı işaretlenmiştir. Buna göre öğrencilerin atık malzemelerle, birbirilerinin çalışmalarından etkilenmeden özgün kompozisyon yarattığı, bunun sebebinin de atık malzemelerin doku, şekil, renk, leke bakımından buna imkân sağladığı söylenebilir.

* ÇALIŞMASINDA ÇEŞİTLİ ATIK MALZEMELERİ BİRBİRİNE UYUMLU BİR ŞEKİLDE KULLANIR. Maddesi incelendiğinde 21 öğrenci için tamamen gözlendi ifadesi işaretlenmiş, 5 öğrenci için kısmen gözlendi, 1 öğrenci için gözlenmedi ifadesi işaretlenmiştir. Buna göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun farklı yapıdaki atık malzemeleri çalışmalarında birbirine uyumlu bir şekilde kullandığı söylenebilir.

5.2.2 Deney Grubu Öğrenci Görüşleri Formu

Bu araştırmada veri elde etmek amacıyla kullanılan veri kaynaklarından biri olan öğrenci görüşme formları, etkinlik sonrası deney grubu öğrencilerine dağıtılmış, öğrencilere gerekli açıklamalar yapılarak onlara göre uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Öğrenci görüş formlarında frekanslar (f1: tamamen katılıyorum, f2: katılıyorum, f3: kararsızım, f4: katılmıyorum, f5: hiç katılmıyorum) olarak verilmiştir. Diğer veri formlarında olduğu gibi sıralama yapılarak öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar incelenerek her frekansa sayısal değerler verilmiştir. Ayrıca deney grubundan gönüllü 10 öğrenci ile yüz yüze görüşme yapılarak atık malzemelerin çalışmalarına, hayal güçlerine hangi katkıları olduğu, bu malzemelerle çalışmanın avantajlı ya da dezavantajlı yönlerinin olup olmadığı konusunda düşüncelerini yazılı olarak vermeleri istendi. Düşüncelerini yazılı olarak ifade eden öğrencilerin kâğıtları 'A. B. C. D. E. F. G. H. I, J' harfleri kullanılarak sıralandı. Öğrenci görüşme formları incelendiğinde şu maddelere verilmiş olan cevaplar dikkat çekmektedir.

***ATIK MALZEMELERLE SANATSAL ÇALIŞMALAR YAPMAK ZEVKLİDİR.** Maddesinde ‘katılıyorum’ frekansını 20 öğrenci işaretlemiştir. ‘kararsızım’ frekansını 5 öğrenci, ‘katılmıyorum’ frekansını 2 farklı öğrencinin işaretlemiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun atık malzemelerle çalışmaktan zevk aldığı söylenebilir.

Öğrencilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde ‘‘A, B, D, E, F,G,H’’ öğrencileri; atık malzemelerle çalışmanın, malzemeleri kesip üst üste yapıştırarak şekiller oluşturma geleneksel boyama yöntemlerine göre daha zevkli ve eğlenceli olduğunu ifade etmişlerdir.

***ATIK MALZEMELER DOKULARI ELDE ETMEDE KOLAYLIK SAĞLADI.** Maddesinde 20 öğrenci ‘katılıyorum’, 6 öğrenci ‘kararsızım’, 1 öğrenci ‘katılmıyorum’ ifadesini işaretlemiştir. Öğrencilerin ifadelerine göre atık malzemelerle dokuları elde etmenin kolay olduğu söylenebilir.

Yüz yüze yapılan görüşmelerde ‘‘A, C, E, F,G,H. I’’ öğrencileri; farklı doku, renk ve yapıya sahip atık malzemelerle etkinlikleri gerçekleştirmelerinin, üst üste yapıştırıp doku elde etmenin daha kolay olduğunu ifade etmişlerdir.

*** ATIK MALZEMELER ESERE GÖRSEL VE ESTETİK AÇIDAN DEĞER KATTI.** Maddesinde 19 öğrenci ‘ katılıyorum, 5 öğrenci kararsızım, 3 öğrenci katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Bu ifadelerden yola çıkarak öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun atık malzemelerin çalışmalarına görsel açıdan değer kattığını düşündüğü söylenebilir.

*** ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK HAYAL GÜCÜMÜ ARTTIRDI.** Maddesinde tüm öğrenciler ‘katılıyorum! İfadesini işaretlemiştir. Buna göre öğrenciler atık malzemelerin hayal gücünü olumlu yönde etkilediğini düşünmektedirler.

***GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ÇALIŞMALARDA ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK EKONOMİKTİR.** Maddesinde öğrencilerin tamamı ‘katılıyorum’ ifadesini işaretlemiştir.

***GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ATIK MALZEMELER KULLANILMALIDIR.** Maddesinde 26 öğrenci ‘katılıyorum’ ifadesini işaretlemiştir. Buna göre öğrencilerin

neredeyse tamamı atık malzemelerin görsel sanat etkinliklerinde kullanılması gerektiğini savunmaktadır.

* GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK EL BECERİMİ ARTTIRDI. Maddesinde öğrencilerin tümü ‘katılıyorum’ frekansını işaretlemiştir. Buna göre öğrenciler atık malzemelerin el becerilerini olumlu yönde etkilediğini, düşündüğü söylenebilir.

* ATIK MALZEMELER HER AN BULUNABİLMESİNDEN DOLAYI AVANTAJLIDIR. Maddesinde 22 öğrenci ‘katılıyorum’ frekansını, 5 öğrenci kararsızım frekansını işaretlemiştir. Buna göre öğrencilerin büyük çoğunluğu, atık malzemenin kolay elde edilmesi, her an bulunabilmesi yönüyle avantajlı olduğunu belirtmiştir.

5.2.2. Öğrencilerle Yüz yüze Yapılan Görüşme Tutanak Sonuçları

Deney grubu öğrencilerinden seçkisiz yöntemle 10 öğrenciyle yapılan yüz yüze görüşmede atık malzeme kullanımıyla ilgili görüşlerini yazılı bir biçimde belirtmeleri istenmiştir. Konuyla ilgili yazılı bir metin şeklinde olan görüşler istifleterek her öğrencinin görüşü alfabetik sıra ile kodlanarak toplanmıştır.

Öğrenci görüşlerinden şu bulgulara ulaşılmıştır.

Öğrencilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde ‘‘A, B, C, D,E, F, G,H, I, J’’ öğrencileri, atık malzemelerin tümünü hiçbir ücret ödmeden evden getirdiklerini, her an bulunabilmesi özelliğinden dolayı da hem ekonomik hem de kolay ulaşılabilir olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca kullanım amacını yitirmiş malzemelerin sanatsal bir etkinlikte kullanılmasının da geri dönüşüm açısından önemli olduğunu, hiç umulmadık bir malzemenin bir amaca hizmet ettiğın de bu etkinlikle öğrenmiş olduklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde ‘‘A, B, C, D,E,G,H, I, J’’ öğrencileri atık malzemeleri kesme ve yırtma yapıştırma yöntemlerini kullanarak etkinliklerini gerçekleştirmelerinin yaratıcılıklarını arttırdığını, bazen yırtıkları bir parçanın hiçbir

müdahale olmaksızın bir nesneye benzettiklerini ifade etmişleridir. Bu durumun hayal gücüne olumlu yönde katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde ‘‘A, B, C, D,E, F, G,H, I, J’’ öğrencileri atık malzemeleri kesmenin, yırtıp yapıştırmanın, parçaları birbirine monte etmenin, makas, cetvel gibi kesme araçlarını yoğun bir şekilde kullanmanın el becerilerine olumlu yönde katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Öğrencilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde ‘‘ B, C, D,E,G,H, I, J’’ öğrenciler i iki boyutlu tasarımlar da atık malzemeleri kullanmanın gerek doku, gerekse düşünceyi ifade etme, şekilleri oluşturma konusunda çalışmalarına estetik açıdan da değer kattığını ifade etmişlerdir. Bunun sebebinin de çizemedikleri bir şekli hazır nesneyi kullanarak oluşturdukları, bazen üst üste yapıştırılan atık malzemelerin çalışmalarında üç boyutluluk etkisi verdiğini ve bunun sonucunda çalışmaya estetik bir değer kazandırdığını ifade etmişleridir.

Bunun nedenleri araştırıldığında 10 öğrenciyle bire bir yapılan görüşmelerde şu ifadeler kullanılmıştır.

- a. Çizim yapma yeteneğim yok.
- b. Boyama sırasında resmin tamamını boyayamıyorum.
- c. Şekilleri çizerken benzetemiyorum, nesneleri gerçeğine benzetememe kaygısı yaşıyorum. Bu nedenle resim yaparken sıkılıyorum.
- d. Resim yaparken hep aynı teknikleri kullanıyorum, kendimi daha rahat ifade edebileceğim farklı alternatifler olmasını isterim.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerden de anlaşılaçağı üzere geleneksel yöntemlerin, öğrencilerin derse karşı tutumlarında olumlu etkisi olsa da zamanla bıkkınlık yarattığı, dersi monoton hale getirdiğı, farklı alternatif çözümler bekledikleri sonucunu çıkarmaktadır

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde araştırmadaki nicel ve nitel bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Bu araştırmada, sanat eğitiminde önemli bir yeri olan ve öğrencilerin sanatsal gelişimlerine katkıları olduğu düşünülen, atık malzemelerin öğrencilerin ders tutumuna etkisi, atık malzemelerin kullanımına ilişkin görüşleri, gözlem formları ve başarı değerlendirme formlarından elde edilen veriler çözümlenerek atık malzemelerin öğrencilerin sanatsal gelişimlerine hangi katkıları sağladığı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda, Şanlıurfa ili, Karaköprü Hacı Abdurrahman Özdemir Orta Okulu'nda öğrenim gören 7. Sınıf öğrencilerinden 27 kişilik deney ve 27 kişilik kontrol grubu belirlenmiştir. Belirlenen gruplardan deney grubu görseller ve sunular ile desteklenmiş, tekniklerin temel bilgileri, çalışma sırasında dikkat etmeleri gereken konular hakkında bilgiler verilerek konuyu pekiştirmeleri sağlanmıştır. Sanatçılar tarafından atık malzemelerle yapılmış olan örnek çalışmalar gösterilerek atık malzemelerden yararlanma biçimleri, kompozisyonu oluşturma yöntemleri hakkında bilgilendirmeler yapılarak, yapacakları çalışmalar hakkında düşünmeleri sağlanmıştır. Geleneksel biçimlendirme yöntemlerini kullanan kontrol grubuna her hangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

Araştırmada hem deney hem de kontrol gruplarına öntest –sontest ve başarı değerlendirme ölçeği uygulanmıştır. Sadece deney grubuna, atık malzemelerin kullanımına yönelik öğrenci görüşleri ve uygulama süresince gözlemci tarafından uygulanan gözlem formları uygulanarak bulgular elde edilmiştir.

Deney grubu öğrencilerine oluşturacakları kompozisyon, kullanacakları atık malzeme, yöntem ve teknik konusunda özgür bırakılmışlardır. Kontrol grubuna ise geleneksel biçimlendirme araçları ile iki boyutlu bir tasarım yapmaları istenmiş, etkinlik aşamasında çalışmalarına her hangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

6.1. Sonuçlar

İki boyutlu tasarımların öğretilmesinde, atık malzemelerin öğrencilerin ders tutumlarına etkisini saptamak amacıyla uygulanan ntest-sontest tutum ölçekleri ortalamaları incelendiğinde gruplar arasında ntest ortalamalarında anlamlı bir fark olmamasına rağmen, sontest ortalamalarında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Atık malzemenin sanatsal bir nesneye dönüşümü sırasında oluşan düşünsel etkinliklerin çocuğun yaratıcılığına, fiziksel etkinliklerin ise kas gelişimine olumlu yönde katkı sağladığı düşünülmektedir.

Atık malzemeleri sanatsal bir işe dönüştürerek, bir şeyleri başarabilme duygusu yaşayan çocuğun özgüveninin arttığı ve bu sayede yaşantısında da başarılı olabileceği duygusunu sağladığı söylenebilir.

Etkinlik sürecinde yapılan gözlemler sonucunda öğrencilerin resmin yüzey yapısını zenginleştirmek için gerçek hayattan alınan atık malzemeleri, soyut olan boya tadıyla birleştirerek farklı bir gerginlik yarattığı ve öğrencilere sanatsal açıdan yeni bir bakış açısı kazandırdığı söylenebilir. Atık malzemelerden elde ettikleri farklı yapıdaki parçalarla bir amaç doğrultusunda anlamlı bir şekilde bütünü oluşturmaları sayesinde estetik duygularının geliştiği düşünülmektedir.

Çocuğun farklı malzemelerle çalışması, bu malzemeleri tanımasına, sanatsal bir ürün yaratmasında bilgisinin artmasına ve bunları nasıl biçimlendireceğini öğrenmesine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Bu malzemelerin farklı özelliklerde olması ve bunları bir araya getirerek anlamlı bir bütün oluşturma kaygısı çocuğu çok yönlü düşünmeye sevk eder ve zihinsel açıdan gelişimine katkı sunarak yaratıcı ve üretici yanlarını ortaya çıkarabilmesini sağladığı söylenebilir. Bu sayede çocukta özgüven duygusu gelişir.

Etkinlik sonrası her iki grubun çalışmaları için uygulanan başarı değerlendirme ölçekleri de atık malzemeleri kullanan deney grubu lehine bir sonuç vermiştir. Deney

grubundaki öğrencilerin sürece aktif katılmaları, istekli oluşları ve her aşamayı pratiğe dökmeleri başarılarını doğrudan etkilemiştir.

Öğrenciler iki boyutlu çalışmalarda genelde biçimlendirme elemanlarını çizim yöntemiyle oluşturmaya çalışırlar. Fakat burada ise bu elemanların gerçek ve hazır hali vardır. Bu tasarım elemanları sayesinde öğrencinin zaman kazanması bunun dışında yapması gereken şeylere odaklanabilmesini sağlar. İki bakımdan da düşündüğümüzde atık nesneler üretme sürecini kolaylaştırır ve hızlandırır. Aynı zamanda atık nesnelerin farklı şekilleri kişilere ne yapacağına dair fikirler verir. Sadece bunları kompozisyonun neresinde kullanacağına karar vererek biçimlendirmeleri yeterlidir. Bu da çocuğun çalışmasında başarılı olmasının ve çalışmasını belirlenen sürede tamamlamasının en önemli nedenlerinden biridir. Bireysel farklılıkların olduğu düşünüldüğünde her çocuğun farklı tekniklerde başarılı olması da olasıdır.

Deney grubu öğrenciyle yüz yüze yapılan görüşmede şu ifadeler kullanılmıştır. Geleneksel boyama araçlarıyla yapılan etkinliklerin zamanla dersi monoton hale getirdiğini, istedikleri şekli çizmekte zorlandıklarını bu durumda cesaretlerini kırdığını bu nedenle farklı alternatifler geliştirilmesi gerektiğini atık malzemelerin bu amaca uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler ifadelerinde iki boyutlu tasarımlarda atık malzemeleri kullanmanın çalışmalarına farklı bir tat verdiği, bu durumdan hoşnut oldukları, kolay bulunabilir ve ekonomik olmasından dolayı da avantaj sağladığını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak; Görsel Sanatlar Dersinde iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde atık malzemeleri kullanmanın öğrencilerin derse tutumlarına, yaratıcılık, malzemeyi tanıma, fiziksel aktiviteler sonucu kas gelişimine, gösterdikleri başarı dolayısıyla da yaşamındaki diğer alanlarda da başarılı olmasına katkı sağladığı söylenebilir.

6.2. Öneriler

Araştırma bulgularına dayalı olarak, araştırmaya ve araştırmacılara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Çocuğun işlevsiz olduğu düşünülen bir nesneye yeni bir anlam kazandırarak onu gerekli ve kullanılabilir bir hale dönüştürmesi atık nesneye karşı düşüncesini değiştirir. Bu değişim aynı zamanda çocuğa malzemenin geri dönüşümü bilincini kazandırır. Ayrıca araştırma sonucunda, görsel sanatlar dersinde uygulanan iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde atık malzemelerin öğrencilerin derse tutumlarında olumlu bir katkı sağladığı görülmüştür. Bu nedenle görsel sanatlar dersi etkinliklerinde geleneksel biçimlendirme yöntemlerinin dışında öğrencilerin tutumlarına olumlu yönde katkı sağlayacak şekilde güncellenmesinin dersi daha anlamlı hale getireceğinden dolayı atık malzemelere daha fazla yer verilebilir.

Okullarda görsel sanatlar dersinin daha etkili olabilmesi için ders saati sayısının artırılması yararlı olacaktır.

Okullarda görsel sanatlar dersinin daha yararlı olabilmesi için, olanaklar ölçüsünde her okulda görsel sanatlar atölyesinin kurulması faydalı olacaktır.

Atık malzemelerin geri dönüşümü ülke ekonomisine katkı sağlamanın yanında çocukların tüketimle ilgili bilinçlenmesine katkı sağlar. Bu nedenle görsel sanatlar dersi dışında diğer derslerde de atık nesne ve geri dönüşüm konusuna ağırlık verilerek kendi alanlarıyla ilgili projeler geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

Aksoy, D. (2010). İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin sanat eğitime bakış açılarının değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Alakuş, A.O. (2002). İlköğretim okulları 6.sınıf resim-iş öğretim programındaki grafik tasarımı konularının çok alanlı sanat eğitimi yöntemiyle ve bu yönetime uygun düzenlenmiş bir ortamda uygulanması. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Alakuş, A.O.,& Mercin, L. (2009). Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi. Ankara: Pegem Yayınevi.

Antmen, A. (2010). 20.Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık

Artut, K. (2009). Sanat eğitimi. Ankara. Anı Yayıncılık.

Atalay, M. (1996). Bilgi toplumu, öğretmenlerinin sorunları. Sempozyum 96,Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve İlerlemeler. 30 Eylül - 4 Ekim.

Balcı, A. (2010). Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler. Ankara: Pegem

Başar, H. (2004). Sınıf yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Başaran, Z.(2006). Resim Eğitiminde Parça- Bütün ilişkisi Açısından Kolaj Tekniğinin Önemi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. İstanbul

Batur, E.,(1995). Modernizmin Serüveni, YKY, İstanbul.

Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2001). Sanat eğitimi ve öğretimi. Ankara: Dersal Yayıncılık.

Buyurgan, S.,& Mercin, L. (2005). Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları. Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.

Bürger, P. (2012). Avangard Kuramı (Çev. Erol Özbek). İstanbul: İletişim Yayınları.

Büyüköztürk, Ş. (2007). Deneyisel desenler öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Büyüköztürk. Ş. (2011). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem Akademi.

Can, A. (2014). SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi (3. Baskı, Pegem Akademi Yayını, Ankara).

Cindil, (2007).Çevre ve Atıklar İle Katı Atık Tanımı ve Türleri, <http://www.cindil.net/tanimt.html>

Creswell, J.W.,& Clark, P.L. (2008). Mixed methods reader. California: Sage Publication.

Çapar, M. (2008). İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Üç Boyutlu Çalışmaların Önemi. Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt.3.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem A Yayın.

Denkel, A. (2003). Düşünceler ve gerçekler. Ankara. Doruk Yayınları.

Dirik, M.Z. (2014). Eğitim programları ve öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

Eisner, E. W. (2002). From episteme to phronesis to artistry in the study and improvement of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 18 (4), 375-385. Ekiz, D. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Erkul, D., (1997).Kullanım Eşyasının Sanat Nesnesine Dönüştürülmesi, Marmara Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi) Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Ertürk, S. (2013). Eğitimde program geliştirme. Ankara: Edge Akademi.

Fidan, N. (2012). Okulda öğrenme ve öğretme. Ankara: Pegem Akademi

Fischer, E. (2003). Sanatın Gerekliliği. (C.Çapan, Çev.). (9. bs.). Ankara: Payel Yayınevi.

Gombrich, E. H. (1986). Sanatın öyküsü. Çev: Bedrettin Cömert. İstanbul: Remzi Kitabevi

Hanson, W.E., Creswell, J.W., Clark, V.L.P., Petska, K., & J.D. Creswell (2005). Mixed method research design in counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 52(2).

Kaplanoğlu, L. (2009). Kübizm, Fütürizm ve Dada' nın Bileşenleri. *Artist Modern*, Sayı: 8,

Karakaya, İ. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. A. Tanrıöğen (Edt.) Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Kavuran, T. (2003). Sanat ve bilimde gerçek kavramı. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(2), 225-237.
- Kırıçoğlu, O. (2005). Sanatta Eğitim Görmek Anlamak Yaratmak. (Üçüncü Baskı). Ankara: Pegem A Yayınları
- Küçükahmet, L. (2009). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Lynton, N. (1982). Modern Sanatın Öyküsü. 1. Baskı (C.Çapan ve S. Öziş, Çev.) İstanbul: Remzi Kitabevi
- Morgan, D.L. (1988). Focus groups as qualitative research. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Merriam, S.B. (2009). Qualitative research and case study applications in education. San Francisco: Jossey – Bass Publishers.
- Özsezgin, K.(2001) Lütüf Günay. Bilim Sanat Galerisi: İstanbul.
- Özsoy, V. (2003). Görsel sanatlar eğitimi. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özsoy, V. (2007). Görsel sanatlar eğitimi. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Öztürk S. (2011) Resimsel öge olarak parçalılık, biçim ve kolaj ilişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Reed, K. ve Towne, B. (1974). Sculpture From Found Objects. Worcester, Massachusetts: Davis Publications, Inc
- Sağlam F. (2016) Atık Nesnelerin Sanatta Ve Sanat Eğitiminde Kullanılmasına Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşleri, Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, sayı 8
- Samaras, A.P. (2011). Self study teacher research: Improving your practice through collaborative inquiry. CA: Sage Publication
- San, İ. (1998). Türkiye’de yaratıcı drama çalışmalarının dünü ve bugünü. 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, Ankara.
- San, İ. (2003). Sanat Eğitimi Kurumları. Ütopya Yayınları, İstanbul.
- Seçer, İ. (2013). SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi. Ankara: Anı.

Shiner, L. (2004). Sanatın icadı bir kültür tarihi. İstanbul: Sanat ve Kuram Ayrıntı Yayınları.

Sönmez, V. (2008). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Taşpınar, M. (2010). Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Data Yayınları

TDK (Türk Dil Kurumu). (2011). Genel Türkçe sözlük

Tıkaç, S. (2015). Nitel veri analiz programlarının veri analizinde kullanımı: Envivo'ya bir bakış. F.N. Seggie & F. Bayyurt (Edt.) Nitel araştırma: Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımlar. Ankara: Anı.

Turani, A. (1999). Çağdaş sanat felsefesi, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Türkkan, B. (2008). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.

Yılmaz B., (2015). Atık Nesneden Sanat Yapıtına Malzemenin Dönüşümü, S.D. Ü. G.S.F. Dergisi ART---E

Yolcu, E. (2004). Sanat eğitim kuramları ve yöntemleri. Ankara. Nobel Yayınları.

Zırlı, K.(2009). Atık ve Nesnelerin Sanat Objesine Dönüşümü. Mersin Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi SBE-Yayınları.

ARAŞTIRMADA YARARLANILAN LİNKLER

<https://artedeximena.wordpress.com/arte-contemporaneo/esculturas-s-xx/db-portrait-of-tzara-1916-jean-arp/> (Erişim tarihi, 16.03. 2017)

<https://tr.pinterest.com/pin/62768988532279840/> Berni A., (Erişim tarihi: 16.03.2017)

<https://tr.pinterest.com/pin/4503668350574904/> Burri A., (Erişim tarihi: 17.03.2017)

<https://wannart.com/icerik/25819-bir-akim-bir-eser-pop-art> Hamilton R., (Erişim Tarihi: 17.03. 2017)

https://turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=98 Günay L.,(Erişim Tarihi: 22.03.2017)

<https://www.georgesbraque.org/still-life-with-playing-cards.jsp> (Erişim tarihi: 25.03.2017)

<https://kavrakoglu.com/cagdas-sanata-varis-41-kubizm-2/> (Erişim tarihi: 27.03.2017)

https://www.mimarizm.com/etkinlikler/sergiler/kent-duvarlarinin-yarim-yuzyili-burhan-dogancay-retrospektifi_120286 (Erişim tarihi: 04.04.2017)

<https://www.artsy.net/artist/kurt-schwitters> (Erişim tarihi: 11.04.2017)

<https://www.artsy.net/artist/kurt-schwitters> (Erişim tarihi: 11.04.2017)

EKLER

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Eğitiminin Genel Amaçları

Deney Grubu Öntest Sontest Tutum Ölçeği Formu

Kontrol grubu Öntest Sontest Tutum Ölçeği Formu

Deney Grubu Öğrenci Gözlem Formu

Deney Grubu Öğrenci Görüş Formu

Özgeçmiş

Etkinlik görselleri

Araştırma İzin Belgesi

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Eğitiminin Genel Amaçları 2016 MEB.

- Türk Milli Eğitiminin temel felsefe ve becerilerine sahip,
- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- Güncel kültür-sanat nesnelerini bilinçli olarak izleyen,
- Kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
- Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- Görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
- Sanat alanında etik davranış gösteren,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
- Çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran,
- Eleştirel düşünebilen, aynı zamanda eleştiri ahlakına sahip,
- Öğrendiği bilgi ve becerileri gerçek yaşamda kullanabilen bireyler yetiştirmektir.

Teknik amaçlar incelendiğinde

- Öğrenciye her türlü araç-gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırarak kendini geliştirmesine imkân tanımak.
- Öğrenciyi farklı tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdire bilmek ve öğrencilerin farklılıklardan zevk alabilmelerini sağlamak.
- Öğrenciye farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına varabilmek.

- Öğrenciye kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak.
- Öğrenciye, amacına uygun malzemeyi seçme, malzemedan anlam çıkarma becerisi kazandırmak.
- Öğrenciye kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlara teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmak olarak belirtilmiştir.

Talim ve Terbiye Kurulu Öğrenme Alanları Amaçları

- Hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları,
- Biçimlendirmede görsel iletişimin sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları,
- Görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları,
- Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrarken kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (fırça-boya, makas-kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri,
- Yeteneklerini açığa çıkartabilecek yaratıcı, özgün biçimlendirme çalışmalarını yapmaları,
- Tarihî süreç içerisinde Türk toplumunda ve kültüründe ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,

Müze, ören yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültürsanat eserlerini incelemeleri,

- Sanatın duygu, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,
- Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri,
- Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,
- Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,
- Sanat eserini algılamada ön bilgi ve deneyimlerin ne kadar etkili olduğunu kavramaları,
- Sanat eserlerini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları hedeflenir. (MEB. T. E. G. M., Görsel sanatlar dersi müfredat programı, 2017)

ÖNTEST DENEY GRUBU GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Aşağıdaki verilen cümleler, görsel sanatlar dersine yönelik görüş ve düşüncelerinizi belirtmek amacıyla hazırlanmıştır. Size uygun olan seçeneği (X) işaret ile işaretleyiniz. Sınıfı: Yaşı: Cinsiyeti:		TAMAMEN KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HIÇ KATILMIYORUM
1	Görsel sanatlar dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	7	6	8	2	4
2	Görsel sanatlar dersinin gerekli olmadığını düşünüyorum.	4	3	6	5	9
3	Görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere zevkle katılıyorum.	10	7	6	3	1
4	Görsel sanatlar dersinde sanatla ilgili bilgileri kazandığımı düşünüyorum.	10	7	6	2	3
5	Görsel sanatlar dersinin sanatsal gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.	9	6	6	3	3
6	Görsel sanatlar dersi sanat dallarını tanımam açısından önemlidir.	11	6	5	1	4
7	Görsel sanatlar dersinin hayal gücümü arttırdığını düşünüyorum.	12	5	6	1	3
8	Görsel sanatlar dersinde iki ve üç boyutlu çalışmaları ayırt edebiliyorum.	10	3	7	4	3
9	Resim yapmaktan zevk alıyorum.	13	5	4	3	2
10	Görsel sanatlar dersi sanatsal biçimlendirme elemanlarını kullanmama imkân sağlıyor.	4	5	12	3	3
11	Görsel sanatlar dersi tasarım ilkelerini kullanmama imkân sağlıyor.	5	6	11	3	2
12	Görsel sanatlar dersi sanat eserlerini tanımam açısından gereklidir.	12	6	4	3	2
13	Görsel sanatlar dersinin el becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	6	3	8	4	6
14	Görsel sanatlar dersinin bireysel gelişimime katkısı olduğunu düşünüyorum.	9	5	5	2	6

Kutucuklarda yazılmış olan rakamlar her maddede kaç öğrencinin hangi frekansı işaretlediğini göstermektedir.

	SONTEST DENEY GRUBU GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Aşağıdaki verilen cümleler, görsel sanatlar dersine yönelik görüş ve düşüncelerinizi belirtmek amacıyla hazırlanmıştır. Size uygun olan seçeneği (X) işaret ile işaretleyiniz. Sınıfı: Yaşı: Cinsiyeti:	TAMAMEN KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HIÇ KATILMIYORUM
1	Görsel sanatlar dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	11	8	5	2	1
2	Görsel sanatlar dersinin gerekli olmadığını düşünüyorum.	1	1	5	8	12
3	Görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere zevkle katılıyorum.	11	10	3	2	1
4	Görsel sanatlar dersinde sanatla ilgili bilgileri kazandığımı düşünüyorum.	10	13	3	1	
5	Görsel sanatlar dersinin sanatsal gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.	9	11	4	2	1
6	Görsel sanatlar dersi sanat dallarını tanımam açısından önemlidir.	11	12	3	1	
7	Görsel sanatlar dersinin hayal gücümü arttırdığını düşünüyorum.	11	13	2	1	
8	Görsel sanatlar dersinde iki ve üç boyutlu çalışmaları ayırt edebiliyorum.	10	12	4	1	
9	Resim yapmaktan zevk alıyorum.	13	11	3		
10	Görsel sanatlar dersi sanatsal biçimlendirme elemanlarını kullanmama imkân sağlıyor.	10	11	4	1	1
11	Görsel sanatlar dersi tasarım ilkelerini kullanmama imkân sağlıyor.	8	10	6	3	
12	Görsel sanatlar dersi sanat eserlerini tanımam açısından gereklidir.	12	14	1		
13	Görsel sanatlar dersinin el becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	12	13	1	1	
14	Görsel sanatlar dersinin bireysel gelişimime katkısı olduğunu düşünüyorum.	9	12	4	1	1

	ÖNTEST KONTROLGRUBU GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Aşağıdaki verilen cümleler, görsel sanatlar dersine yönelik görüş ve düşüncelerinizi belirtmek amacıyla hazırlanmıştır. Size uygun olan seçeneği (X) işaret ile işaretleyiniz. Sınıfı: Yaşı: Cinsiyeti:	TAMAMEN KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HIÇ KATILMIYORUM
1	Görsel sanatlar dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	5	8	7	2	5
2	Görsel sanatlar dersinin gerekli olmadığını düşünüyorum.	3	3	6	8	7
3	Görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere zevkle katılıyorum.	9	9	5	2	2
4	Görsel sanatlar dersinde sanatla ilgili bilgileri kazandığımı düşünüyorum.	11	5	6	3	2
5	Görsel sanatlar dersinin sanatsal gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.	6	7	8	3	3
6	Görsel sanatlar dersi sanat dallarını tanımam açısından önemlidir.	6	10	7	1	3
7	Görsel sanatlar dersinin hayal gücümü arttırdığını düşünüyorum.	10	4	7	2	1
8	Görsel sanatlar dersinde iki ve üç boyutlu çalışmaları ayırt edebiliyorum.	7	6	10	2	2
9	Resim yapmaktan zevk alıyorum.	12	7	5	1	2
10	Görsel sanatlar dersi sanatsal biçimlendirme elemanlarını kullanmama imkân sağlıyor.	2	7	12	1	5
11	Görsel sanatlar dersi tasarım ilkelerini kullanmama imkân sağlıyor.	4	7	11	3	2
12	Görsel sanatlar dersi sanat eserlerini tanımam açısından gereklidir.	6	11	6	3	1
13	Görsel sanatlar dersinin el becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	3	6	10	3	5
14	Görsel sanatlar dersinin bireysel gelişimime katkısı olduğunu düşünüyorum.	8	7	9	1	2

	SONTEST KONTROL GRUBU GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Aşağıdaki verilen cümleler, görsel sanatlar dersine yönelik görüş ve düşüncelerinizi belirtmek amacıyla hazırlanmıştır. Size uygun olan seçeneği (X) işaret ile işaretleyiniz. Sınıfı: Yaşı: Cinsiyeti:	TAMAMEN KATILIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HİÇ KATILMIYORUM
1	Görsel sanatlar dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	6	7	9	4	1
2	Görsel sanatlar dersinin gerekli olmadığını düşünüyorum.	3	3	9	7	5
3	Görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere zevkle katılıyorum.	7	9	7	3	1
4	Görsel sanatlar dersinde sanatla ilgili bilgileri kazandığımı düşünüyorum.	9	5	8	2	3
5	Görsel sanatlar dersinin sanatsal gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.	8	7	7	2	3
6	Görsel sanatlar dersi sanat dallarını tanımam açısından önemlidir.	6	9	7	2	3
7	Görsel sanatlar dersinin hayal gücümü arttırdığını düşünüyorum.	16	3	5	2	1
8	Görsel sanatlar dersinde iki ve üç boyutlu çalışmaları ayırt edebiliyorum.	5	6	11	1	4
9	Resim yapmaktan zevk alıyorum.	11	5	9	2	
10	Görsel sanatlar dersi sanatsal biçimlendirme elemanlarını kullanmama imkân sağlıyor.	2	6	12	3	4
11	Görsel sanatlar dersi tasarım ilkelerini kullanmama imkân sağlıyor.	4	9	11	2	1
12	Görsel sanatlar dersi sanat eserlerini tanımam açısından gereklidir.	5	6	9	4	3
13	Görsel sanatlar dersinin el becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	3	5	11	4	4
14	Görsel sanatlar dersinin bireysel gelişimime katkısı olduğunu düşünüyorum.	6	6	11	3	1

	DENEY GRUBU GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE İKİ BOYUTLU ÇALIŞMALARDA ATIK MALZEMELERİN KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖZLEM FORMU Sınıf: cinsiyet:	TAMAMEN GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ
1	ÇALIŞMASINA UYGUN ATIK MALZEMELERİ SEÇER.	21	5	1
2	ÇALIŞMASINA UYGUN ATIK MALZEMELERİ SEÇMEKTE ZORLANIR.	3	7	17
3	ÇALIŞMALARINDA ÇEŞİTLİ ATIK MALZEMELERİ (GAZETE, POŞET, KUMAŞ, PEÇETE...) ETKİLİ BİR ŞEKİLDE KULLANIR.	18	6	3
4	İKİ BOYUTLU ÇALIŞMALARINDA GELENEKSEL YÖNTEMLERİ KULLANIR.	4	7	16
5	İKİ BOYUTLU ÇALIŞMALARINDA ÇAĞDAŞ YÖNTEMLERİ KULLANIR.	18	5	4
6	ÇALIŞMASINDA GÖRSEL SANAT ELEMANLARINDAN(ÇİZGİ, NOKTA, RENK, LEKE VS.) YARARLANIR.	27		
7	ÇİZGİLERİ OLUŞTURMADA ATIK MALZEMELERİ KULLANIR.	14	8	5
8	ATIK MALZEMELERİN KENDİ DOKUSUNDAN YARARLANIR.	22	5	
9	ÇALIŞMALARINDA TASARIM İLKELERİNİ(DENGE, RİTİM, ORAN-ORANTI.....) KULLANIR.	19	5	3
10	KOMPOZİSYONLARINI OLUŞTURMADA ATIK MALZEMELERİ RAHATLIKLA KULLANIR.	21	5	1
11	ÇALIŞMASINDA PARÇA BÜTÜN İLİŞKİSİNİ DİKKAT EDER.	16	7	4
12	ÇALIŞMASINDA ÇEŞİTLİ ATIK MALZEMELERİ BİRBİRİNE UYUMLU BİR ŞEKİLDE KULLANIR.	19	6	2
13	ÇALIŞMASINDA RENK UYUMUNA DİKKAT EDER.	24	3	
14	ÇALIŞMASINDA ATIK MALZEMELERLE ÇEŞİTLİ ŞEKİLLER OLUŞTURUR.	27		
15	ÇALIŞMASINDA KOYU VE AÇIK LEKELERİDENGELİ BİR ŞEKİLDE KULLANIR.	19	5	3
16	ÇALIŞMASINI VERİLEN SÜREDE TAMAMLAR.	25	2	
17	ÇALIŞMASINDA KULLANACAĞI ATIK MALZEMELERİ SINIFLANDIRIR.	23	3	1
18	ATIK MALZEMELERİ 2 BOYUTLU SANATSAL BİR ÇALIŞMAYA DÖNÜŞTÜRÜR.	23	3	1
19	İKİ BOYUTLU ÇALIŞMA İLE 3 BOYUTLU ÇALIŞMALARI AYIRTEDER.	27	-	-
20	ATIK MALZEMELERLE ÖZGÜN ÇALIŞMALAR YAPAR.	25	1	1

	GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ATIK MALZEMELERİN KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ Aşağıda verilen cümleler görsel sanatlar dersinde atık malzemelerin kullanımına yönelik düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Size uygun olan seçeneği(X) işareti ile işaretleyiniz. Sınıf: _____ yaşı: _____ cinsiyet: _____	KATILYORUM	KKARARSIZIM	KATILMIYORUM
1	ATIK MALZEMELERLE SANATSAL ÇALIŞMALAR YAPMAK ZEVLİDİR.	19	5	3
2	ATIK MALZEMELER DOKULARI ELDE ETMEDE KOLAYLIK SAĞLADI.	20	6	1
3	ATIK MALZEMELERLE ÇALIŞMAK SANATSAL GELİŞİMİME KATKI SAĞLADI.	19	6	2
4	ATIK MALZEMELER ESERE GÖRSEL VE ESTETİK AÇIDAN DEĞER KATTI.	22	5	
5	ATIK MALZEMELER KOMPOZİSYON OLUŞTURMADA KOLAYLIK SAĞLADI.	21	5	1
6	ATIK MALZEMELER AÇIK VE KOYU LEKELERİ OLUŞTURMADA KOLAYLIK SAĞLADI.	20	5	2
7	GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ÇALIŞMALARDA ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK EKONOMİKTİR.	27		
8	ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK SANATSAL YÖNDEN BİLGİMİ ARTTIRDI.	24	2	1
9	ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK HAYAL GÜCÜMÜ ARTTIRDI.	27		
10	ATIK MALZEMELERİ İKİ BOYUTLU BİR ÇALIŞMAYA DÖNÜŞTÜRMEK ZORDUR.	1	5	21
11	GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ATIK MALZEMELER KULLANILMALIDIR.	26	1	
12	GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK EL BECERİMİ GELİŞTİRDİ.	27		
13	ÇALIŞMALARDA KULLANACAĞIM ATIK MALZEMELERİ BELİRLEMEKTE ZORLANDIM.	1	4	22
14	ATIK MALZEMELER ÇEŞİTLİ ŞEKİLLER OLUŞTURMADA KOLAYLIK SAĞLADI.	21	5	1
15	ATIK MALZEMELER HER AN BULUNABİLMESİNDEN DOLAYI AVANTAJLIDIR.	24	3	
16	ATIK MALZEMELERLE ÇALIŞIRKEN SANATSAL YARATIDA KENDİMİ RAHAT HİSSETTİM.	24	2	1
17	ATIK MALZEMELERLE ÇALIŞMAK ZORDUR.		4	23
18	ATIK MALZEMELER ŞEKİLLERİ OLUŞTURMAKTA BANA KOLAYLIK SAĞLADI.	22	4	1
19	ÇALIŞMALARIMDA ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK ESTETİK AÇIDAN OLUMLU SONUÇ VERİR.	24	3	

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet YÜCEL

Lisans: 1997-2001 Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Öğretmenliği.

2001 yılından bu yana görsel sanatlar öğretmeni olarak çalışmaktadır., Halen Şanlıurfa Güzel Sanatlar Lisesi'nde görevine devam etmektedir.

KABUL EDİLEN BİLDİRİLERİ

2016 Görsel Sanatlar Dersi, Görsel Biçimlendirme Alanında Montessori Eğitimi / Pegem yayınları

2015 Tasarım Gerektiren Mesleklere ve Yetişkinlere Yönelik Görsel Sanat Eğitimi / Pegem yayınları

2015 Görsel Sanat Eğitiminin Öneminin Medya Aracılığıyla Topluma Kazandırılması / Pegem yayınları

YARIŞMALI SERGİLER

2016 'SAKÜDER' Resim Yarışması /sergileme, ANKARA

2016 Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 'Birlikte Yaşama Kültürü ' /2. lik ödülü

2015 ADÇ. Resim Yarışması /sergileme, ADANA

2014 Dumlupınar Üniversitesi 'Farklı ve Birlikte'/sergileme, KÜTAHYA

2006 'Resimlerle Şanlıurfa' konulu resim yarışması /mansiyon.

KİŞİSEL SERGİLER

2017 Galeri N/ ANKARA

2016 Şanlıurfa Belediyesi Sergi Salonu

2013 Şanlıurfa Belediyesi sergi salonu

2009 Şanlıurfa Belediyesi sergi salonu

2004 İskenderun Halk Eğitim Merkezi sergi salonu.

Resim 11.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 12.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 13.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 14.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 15.

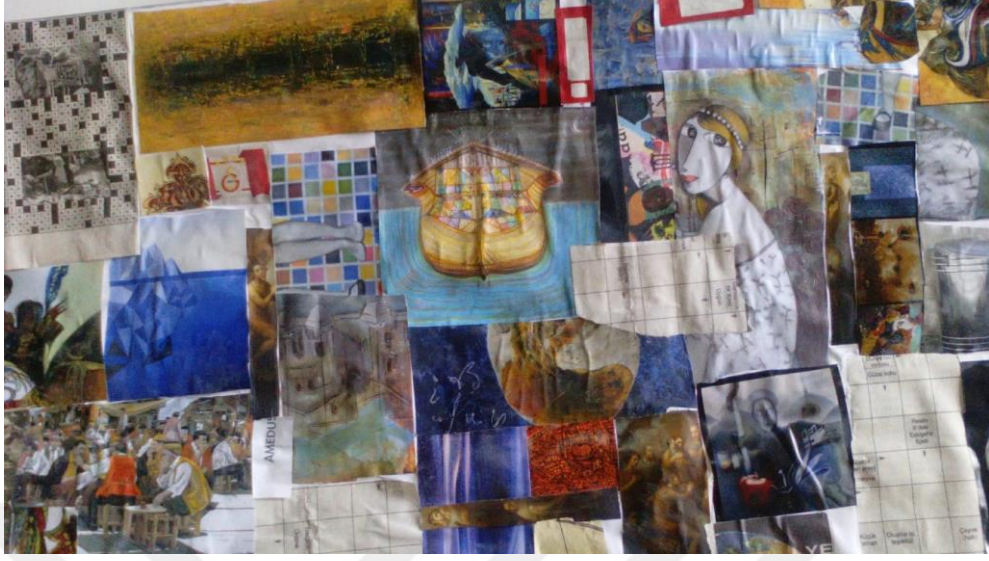
Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 16.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 17.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 18.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 19.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 20.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 21.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 22.

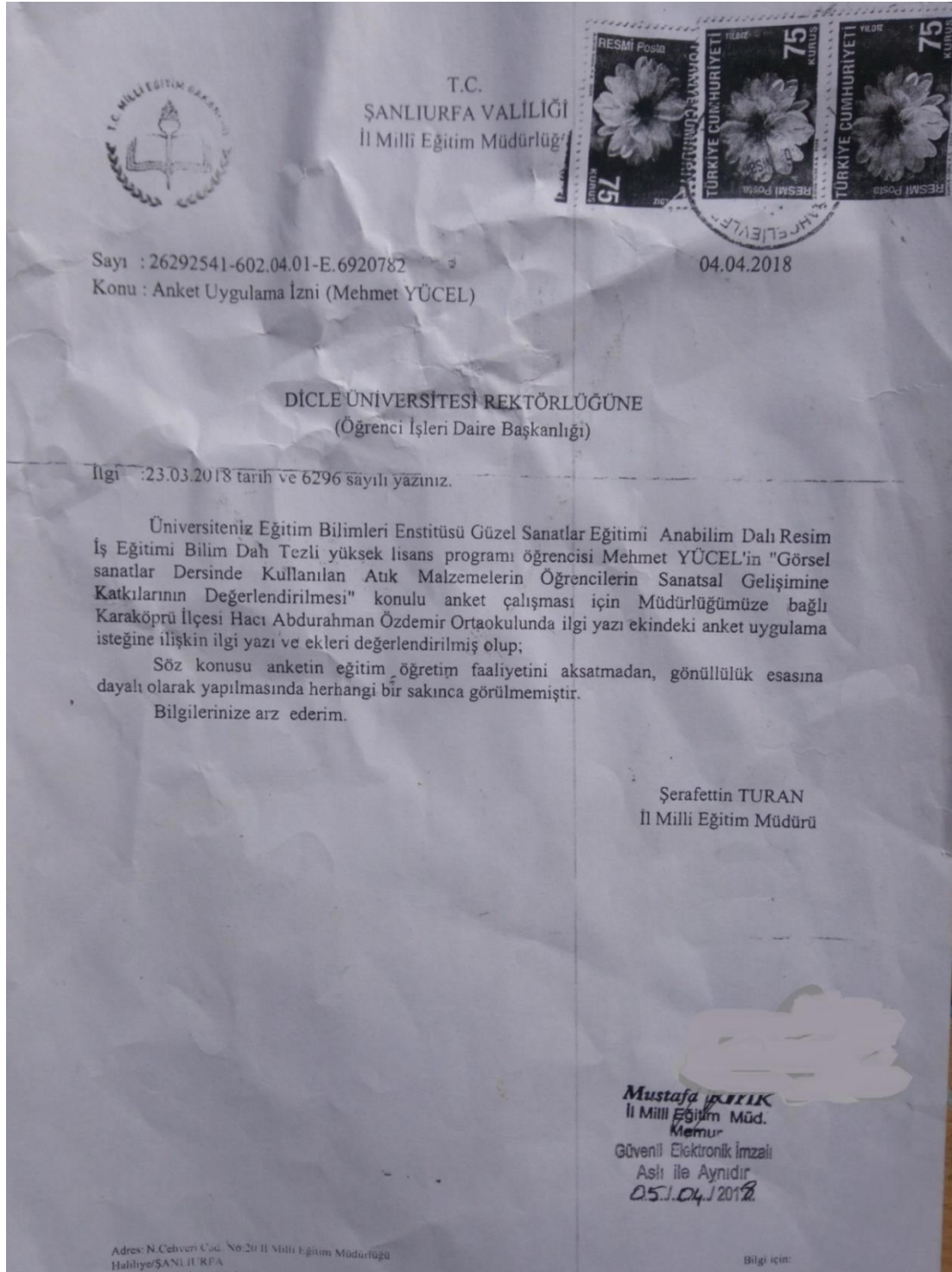
Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 23.

Deney grubu öğrencileri ile yapılan uygulamalar

Resim 24.

Uygulama izin belgesi